

GRUPUL DE REFLECȚIE

PRIVIND

DEMOCRATIA REALĂ

Caiete periodice, cu dezbateri, opinii și considerente referitoare la nevoile României

NR. 5

mai 2013

**COLECȚIA PERSONALISTĂ
SUB ÎNGRIJIREA LUI CORNELIU LEU**

THIS NUMBER CONTAINS ENGLISH VERSIONS

**GRUPUL DE
REFLECȚIE
PRIVIND
DEMOCRAȚIA
REALĂ**

**caiet de dezbateri, opinii și considerente
referitoare la nevoile României**

Nr. 5

An 2013

**COLECȚIA PERSONALISTĂ
SUB ÎNGRIJIREA LUI CORNELIU LEU**

**MODERATORII DEZBATERILOR
GRUPULUI DE REFLECȚIE
PRIVIND
DEMOCRATIA REALĂ:**

**Prof. Dr. Ioan ALEXANDRU
Prof. Dr. Mihai BERCA
Dr. Daniela GÎFU
Prof. Dr. Adrian SEVERIN**

**SOLIDARITATEA
TRANSNAȚIONALĂ REALĂ,
EUROSCEPTICISMUL,
sau nevoia de
EUROREALISM?**

**CAUZE DE AZI ȘI DE IERI
într-un punct de vedere al profesorului
Mihai Berca și într-o dezbatere
organizată la Bruxelles de profesorii
Adrian Severin și Radu Golban**

**THIS NUMBER CONTAINS ENGLISH
VERSIONS**

Prof.univ.dr. Mihai BERCA

JUSTIȚIA, DEMOCRAȚIA ȘI ADEVĂRUL

Suntem deja înmărmuriți de declarația Comisarului pentru Justiție Viviane Reding, publicat în data de 28 Martie 2013. Cităm: „Activitatea unei țări pentru atragerea investițiilor și desfășurarea de activități economice este, fără îndoială, stimulată de un sistem judiciar independent și eficient”.

Luați seamă, vă rog, câtă inteligență stăpânește această minte de Comisar European, altminteri prietenă cu cei mai mari mafioți din Bordul CE (ultimă oră 28.03.2013), dar și cu Traian Băsescu.

Starea națională și internațională a justiției se află între două dileme majore:

1. Justiția este a treia putere în stat, este independentă și este pusă în slujba dreptății, a adevărului și, prin intermediul lor, a democrației?
2. Justiția este o putere de stat, dar fără a fi independentă, ci dimpotrivă este înregimentată politic, lucrează la comandă politică, nu aplică legile, ci doar mimează aplicarea lor, încalcându-le în favoarea unui segment mafio-economic sau social, politic?

În acest caz Justiția nu este pusă în slujba dreptății, nici a democrației și nici a poporului. Ea este pusă în slujba opresiunilor politice și economice, a unei dictaturi sau dictaturi în devenire. Justiția dependentă caută să ascundă adevărul și nicidecum să-l scoată la iveală.

La actualul stadiu al informației și cunoașterii sistemului judiciar românesc nu putem ieși din dilema enunțată mai sus. Pentru că Justiția este un „sistem” creat din populații umane extrem de diverse ca pregătire intelectuală, de specialitate, morală etc.

Chiar dacă 80% dintre magistrați și procurori sunt oameni cinstiți, de bază pentru sistem, el – sistemul –, nu poate funcționa datorită duplicității, ambiguității lui (criza internă a sistemului) și datorită presiunilor externe efectuate de persoane puține, dar încărcate cu putere politică și economică (criza externă). Acolo unde există bani mulți există putere, iar unde există putere foarte multă folosită discreționar nu poate funcționa Justiția.

Criza internă a „sistemului” pleacă de la amestecarea, ca o singură populație a Justiției, a magistraților cu a procurorilor, vizibilă mai ales la nivelul CSM. Situația de la începutul lunii aprilie 2013 a fost într-adevăr simptomatică privind nivelul conflictelor și zbaterea puterii prezidențiale și executive pentru impunerea capilor DNA și ai Procuraturii. Plictisându-se de moarte la Bruxelles, Comisarul de specialitate și Vicepreședintele Comisiei, Olli Rehn, au început să mestece cuvintele precum guma de mestecat și să scuipe spre noi și spre alții o amestecătură de cuvinte fără consistență.

O justiție de ***bună calitate, independentă și eficientă*** este esențială pentru un mediu de afaceri favorabil creșterii. „**Noul tablou de bord** va sprijini statele membre în consolidarea Justițiilor naționale, sporind eforturile acestora de stimulare a investițiilor și creare de locuri de muncă” (Olli Rehn)*.

Olli Rehn devine obsedat de „noul tablou de bord”, despre a cărui naștere, metodologie și implicare nu spune nimic. Apoi aflăm că Justiția este bună nu dacă caută „adevărul”, ci dacă stimulează investițiile și crează noi locuri de muncă. Personal cred că în curând, în căutarea unor idei inovatoare, salvatoare pentru Justiție, sigla dreptății (balanța) va fi înlocuită cu „secera și ciocanul”.

În afară de vorbe și de amestecuri directe în Justiție, căci ne aducem aminte când „trimiși” ai UE au venit direct în sălile de judecată pentru a „urmări” modul de înfăptuire a Justiției, mai ales atunci când ei și Băsescu aveau interesul ca cineva să intre în pușcărie, nu am putut decela nimic filozofic sau metodologic în vorbele fără noimă ale celor doi demnitari bruxelieni.

Atunci când a fost cazul de „viața unor magistrați”, ca de exemplu Gabriela Ghiță, inculpată în dosarul „Examen la INM”, împotriva inculpatei s-a lansat un adevărat bombardament de acțiuni de intimidare, de trucaje, de fărâdelegi, numai pentru că cineva trebuia condamnat. Tot acel cineva pune în pericol securitatea juridică a lui Traian Băsescu. De aici și până la lichidarea fizică a anchetatorilor lui Băsescu în Dosarul Flota nu a fost decât un pas (Gabriela Ghiță, fost adjunct al Procurorului General al României).

În istoria politicii și justiției internaționale au fost foarte numeroase cazurile când adversarii politici sau simplii adversari au fost eliminați sau exterminați fizic cu ajutorul Justiției

---

* Noi ne aducem aminte că am calculat o corelație pozitivă între activitatea Justiției și efectul economic, dar am luat în seamă și factori de influență ca legislativul și preșidenția, tot timpul în conflict pe vremea lui Băsescu

sau al Serviciilor Secrete. Să nu știe, oare, Viviane Reding de asemenea comportamente bășesciste? Și, dacă știe, de ce tace? Pe ea n-o interesează Dosarul Flota?

Atitudinile discriminatoare în înfăptuirea actului de dreptate afectează pe cei care fac eforturi de a rămâne independenți. Aceștia sfârșesc prin a se sinucide, a fi uciși sau pur și simplu a fi la rândul lor acuzați de cei „susținuți”. Cea de-a doua parte a Justiției face jocuri politice sau sprijină delapidatorii. Aici corupția îmbracă 2 haine:

1. bani, bani și iarăși bani proveniți din cei pentru care Justiția ar trebui să se bată pentru a ajunge în bugetul statului;
2. bani pentru corupții politice și influență pentru conservarea puterii.

Există în România exemple din toate zonele. În acest moment sunt în stare de arest două judecătore de la Tribunalul București, acuzate și dovedite pentru corupție clară (150.000 Euro). Pentru același lucru sunt arestați și doi agenți SRI, despre care însă presa nu mai vorbește nimic (ciocul mic!). Aceste cazuri de corupție clară, dovedită nu intră în vizorul și analiza bordului european. Ei sunt interesați exclusiv de derularea proceselor dictate de președintele Băsescu.

Există doi agenți ai UE în România. Băsescu și Macovei, care lucrează la comanda lui Barroso și Reding, nicum pentru îmbunătățirea sistemului juridic ca sistem al înfăptuirii dreptății în România, ci pur și simplu pentru stârpirea sau anihilarea unor politicieni indezirabili atât pentru UE, cât și pentru Băsescu. Situația aceasta ciudată, antiumană și deloc în concordanță cu legile sociale nu este prezentă numai în România, ci în toate țările lumii, inclusiv în SUA.

America, care este țara tuturor contradicțiilor, dar și a posibilităților, are o Justiție care se vrea dreaptă. În mai multe state americane există însă și în prezent **pedeapsa cu moartea**. Verdictul nu este dat de un judecător sau un complet, ci de o Curte a Juraților (democrația americană), care nu are nicio pregătire juridică. La această Curte a Juraților se duce lupta între bine și rău și de multe ori câștigă răul. Cei condamnați la moarte sunt, de regulă, criminali. Au existat însă suficiente cazuri când, după ani buni de la uciderea unui condamnat, să se găsească adevăratul criminal. O situație foarte neplăcută, care seamănă grozav cu ceea ce se întâmplă prin România. Te aștepti ca Justiția Americană să-și smulgă părul, să dea de pământ cu balanța justiției sau să-și reformeze, reformateze sistemul. Nimic din toate acestea nu se întâmplă. Rudele victimei vor primi o înștiințare care zice cam așa: „La vremea desfășurării procesului victima părea vinovată”... e clar!... ai murit oficial fără să fii vinovat. Totuși, consider că e mai

bine așa decât să-ți faci ceva vânt pe fereastră sau să te întâlnești pe stradă cu un glonte bine plasat de cine trebuie pentru a-ți curma viața. Împușcarea președinților Americani face parte din alte modele de exterminare a celor care nu se supun Noii Ordini, iar Justiția nu are nimic de spus aici în afara mimării unor anchete.

Există însă o mare diferență între cele două justiții și în atitudinea lor față de factorii de putere, respectiv față de persoanele care dețin puterea în stat. De exemplu Curtea Federală de Apel din Districtul Columbia a decis, în vara anului trecut, că Președintele Statelor Unite, Barack Obama, și-a depășit autoritatea executivă prin numiri în funcție făcute în timp ce Senatul era în vacanță, în 2012 (Washington Post, ediția electronică). Decizia instanței federale reprezintă o limitare constituțională a prerogativelor președintelui Statelor Unite de a efectua numiri în funcții fără aprobarea Senatului.

Recent, Președintele României, care are o repulsie suverană față de democrație și Parlament, și-a numit o serie de consilieri numai pentru că nu aveau un loc de muncă bine plătit, iar domnia-sa avea „obligații” față de ei. Ori, așa ceva nu s-ar fi întâmplat în America. Nimeni din Comisia UE nu a protestat, deși uzual în administrația românească angajarea unei persoane are loc după disponibilizarea altor 7. Suntem în criză avansată, dar Președintele nu are nicio treabă cu ea. El face ceea ce face fără niciun respect față de lege, instituțiile statului sau popor.

Altminteri, în toată perioada sa de Președinte, Băsescu nu a respectat niciodată legile și Constituția și a avut un dispreț total față de o Justiție aservită, Justiția slugă, față de Parlamentul ales de populația țării, ca instituție democratică, și firește față de cetățeanul român, sclavul modern al taxelor, obligat să-i plătească cu bani grei liota de consilieri, adevărate rozătoare dăunătoare, fără niciun impact în afara celui negativ. Să nu uităm că 1 aprilie 2013 a adus cu sine cel mai mare număr de taxe pe zi și an, pornind de la taxele pentru poduri, trecând prin accize, gaze naturale și bunuri de larg consum. **Coplata medicală** este cea mai „cinică” dintre toate.

Dacă Justiția română ar fi liberă, președintelui Băsescu ar trebui să-i fie teamă de ea. Dar nu este! Dacă Justiția americană ar fi și ea în întregime liberă, președintele Obama nu ar încălca legea de maniera de mai sus.

Există oare motive naționale și internaționale ca Justiția să nu fie liberă?

Există! Justiția, în decursul așa-zisului parcurs democratic, niciodată nu a fost independentă.

Istoria Justiției, de care s-au ocupat foarte numeroși autori (Eminescu Yolanda – Ed. Științifică, 1970; Gogeanu Paul – Ed. Științifică, 1973) este plină de mari erori judiciare intenționate, inițiate sau acceptate de putere.

Democrația a fost reprezentată întotdeauna de ei, cei „de la Putere”, ei vorbind în numele poporului chiar și atunci când au fost repudiați de populația țării. Istoria evoluției statelor democratice de la greci încoace a demonstrat, de asemenea, atașamentul Justiției față de putere. Ororile făcute de Justiție în Evul Mediu sunt o mostră de „Crimă”, și nu de Justiție. Singura soluție dată de Justiția din acea vreme era „moartea” pentru dușmanii conducătorilor politici dictatoriali. Un rege, un împărat, o mare căpetenie a bisericilor nu avea voie să aibă concurenți și cu atât mai puțin dușmani. Puterea politică și economică în acele vremuri se suprapunea cu puterea judecătorească și se asigura să nu aibă concurenți, inclusiv prin uciderea pruncilor.

Dictatura Comunistă a conservat numeroase proceduri din Evul Mediu, conducătorii politici fiind în egală măsură decizionali, juridici și executanți. Nu putem să nu ne aducem aminte că Stalin a executat, după modelul lui original (cu pistolul în ceafă), peste 2,5 milioane de ruși și oameni de alte naționalități. Un record greu de egalat chiar și de Hitler în al 2-lea Război Mondial.

Odată cu apariția capitalismului modern a luat ființă și așa-numita „Justiție democratică independentă”. America și ceilalți reprezentanți ai acestui model de democrație au făcut multă propagandă sistemului dar, în esență, după inovarea lui au uitat să se ocupe de perfecționarea noii lor creații, crezând într-un sistem atât de bun încât autoperfecționarea este suficientă. N-a fost însă așa! Sistemele judiciare, atât în America cât și în Europa, au demonstrat fățiș, mascat, că sunt dependente de puterea politică, o sprijină și o conservă.

Mă gândesc, de exemplu, că au existat și există politicieni de elită, cum ar fi chiar și renumitul domn Barroso, atât de grijuliu cu Justiția română, cu Statul de Drept și cu alte neîmpliniri românești, care și-a început cariera ca un infractor, a practicat abundant corupția cu diamante însângerate din Angola, dar și cu valize de cash în Timorul de Est (Cronica Română) a făcut pact cu diavolul în grotile de la marginea Lisabonei, a ajuns prim-ministru al Portugaliei și apoi Președintele Comisiei Europene, adică cel mai mare om al Europei. Cum a fost posibilă cariera lui și fulminanta ascensiune dublată de corupție? Pentru un simplu motiv: José Manuel Barroso s-a strecurat în al 3-lea CERC al Grupului Bilderberg (Carte și Arte) și deține circa 90% din acele secrete care se referă la Noua Ordine Mondială. Ori, se pare că de această categorie de oameni nu se atinge nicio justiție din lume.

A existat acolo, la Bruxelles și un alt Președinte, sub numele Jacques Santer, și el fost prim-ministru al Luxemburgului. Îl găsim și pe dânsul pe aceeași listă. În consecință ne îndreptăm ușor spre un adevăr extrem de incomod de acceptat.

Europa nu este condusă de europeni, ci face parte din acel plan diabolic de coordonare și manipulare a societății umane condus de grupul mai sus amintit (sper să fie doar o teorie a conspirației).

În slăbiciunea sa mentală câțiva politicieni puternici din România, printre care și Traian Băsescu, dar poate și Mugur Isărescu, care a cedat rezervele de aur ale țării, nu au pregetat să-și trădeze țara, să-și cedeze resursele și să înrobească poporul în ideea năstrușnică cum că intrând în cerul lui Barroso vor căpăta acea imunitate veșnică pe care și-o doresc demențial și de care ar avea atâta nevoie pentru a scăpa, eventual în viitor, de rigorile legilor naționale, atât de puțin reprezentative pentru ei astăzi.

Ce face Justiția? Ea este mingea de ping-pong aruncată de la București la Bruxelles și invers și, totodată, obiectul de tip „cal de bătaie” al Băsescenilor și Barrosenilor. Reprezentată la vârf de câțiva oameni cu mari tare profesionale, morale, vrednici de mila populației, s-au afiliat puterii Băsesciste, au sprijinit-o împotriva voinței poporului, au decapitat oameni nevinovați, s-au lăsat corupți și au sprijinit corupția, nu au reușit să se delimiteze de servilismul puterii, s-au detașat de popor, pentru care practic nu există.

Au demonstrat-o hidos procurorii care s-au aruncat asupra populației României cu Biblia pentru a jura pe capota mașinii că nu au votat împotriva lui Băsescu. Avem obligația să mulțumim opiniei publice pentru tenacitatea dovedită împotriva acestor bicisnici. „Totul pentru popor, dar fără popor!”, conform iluminărilor, striga stăpânul țării cocoțat acolo, firește, fără popor. Țipetele unor hiene interne, precum Macovei, Cristian Preda, Boureanu, Diaconescu, Băsescu, au incitat neuronii obosiți de plictiseală ai liderilor de la Bruxelles, care au turnat asupra României spuza lor scârboasă, scuipând pe drepturile românilor care și-au plătit peste poate apartenența la această Europă decrepită. Ca laitmotiv s-a folosit tot **„calitatea slabă a Justiției”** (formularea le aparține).

Amestecul acesta de politicieni, magistrați, procurori, agenți secreți, comisari și președinți ai UE a început să urle despre pericolul dispariției Statului de Drept pe fondul apariției unui Guvern suficient de slab, dar cel puțin ceva mai românesc. Rușinea a dispărut, legea a dispărut, fărădelegea a căpătat proporții îngrijorătoare, care ne duce cu mintea la o dispariție treptată, dar sigură, a României.

Justiția română nu este nici mai rea și nici mai bună decât a lor. Toate sunt la fel și toate nu reușesc să stabilizeze corupția și să aducă balanța în poziție orizontală. Ceea ce ne deosebește de ei este forța economică și politică, care reduce din importanța Justiției. Cei foarte bogați și foarte puternici relativ, se folosesc de o Justiție la fel de aservită sau poate mai aservită ca a noastră, dar care se caracterizează prin eficiența corelativă cu economia și puterea politică. Din moment ce, ca și Bănescu, doamna Angela Merkel încearcă să reducă din puterea Parlamentului, este evident că se operează cu aceleași instrumente dictatorial-comuniste, instrumente pe care cei doi le-au primit prin modificarea geneticii educaționale sau poate numai prin modificarea metabolismului educațional impus de comuniști. Acesta a creat modificări în imunitatea găștii de la București – Berlin – Bruxelles, imunitate ce nu mai lasă prea mult loc democrației reale sau Statului de Drept democratic de care avem atâta nevoie.

Căci ce urmărește cineva care are puterea? Mai multă putere (Matrix), putere pe care nu are de ce să o pună în slujba democrației sau a poporului decât arareori, și atunci într-o manieră falsă, demagogică.

Cred că modul de operare al Justiției din România interesează mai mult cititorul decât cea din Germania sau America.

Prima acuză adusă de populație Justiției române este cea mai dureroasă, și anume: „Neîndeplinirea funcției pentru care a fost creată”, adică funcția de a înfăptui dreptate și a readuce fluxurile economice, sociale și politice în echilibru. În mod absolut aberant, omenirea, și deci și România, și-a creat structuri greoaie de exercitare a funcțiilor.

Sistemul juridic este alcătuit din cele 3 segmente în democrația modernă: procuratura, magistratura și avocatura.

Procuratura, impropriu zis „Ministerul public”, este alcătuită dintr-o populație pestriță de indivizi cu pregătire polițienească. Deosebirea dintre ei și poliție este aceea că se consideră superiori acestora. În fond Poliția (Șeriful, în America) face munca de bază în depistarea infractorilor. Până acum 50-100 de ani Șeriful îndeplinea și rol de procuror, el prezentându-se în fața Judecătorului cu infractorul spre a fi judecat și condamnat. În America instituția Procurorului General este bine structurată, cu buget propriu și activitate controlată. Procurorul General este numit politic și, ca atare, lucrează pentru politicienii la putere. Nici Președintele și nici Procurorul General nu ajung în funcțiile lor fără avizul „Guvernului mondial”.

În România, Procuratura s-a dorit a fi o entitate a Justiției, liberă de celelalte segmente (magistratura + avocatura) și liberă și în raport cu Poliția. Deși finanțate din surse indirecte, fără

a avea buget propriu, procurorii au atât bani, foarte mulți bani, cât și putere, foarte multă putere.

Nu o dată s-a pus problema relațiilor de subordonare în cazul Procuraturii. Logic și Legic cel mai puternic procuror într-un anumit caz este **procurorul de dosar**. Este foarte necesar ca el să fie lăsat să-și facă corect treaba și în minimum de timp să adune toate dovezile pentru a trimite dosarul spre judecare magistraților. De regulă acest lucru se întâmplă extrem de rar. Toți procurorii, indiferent pe ce treaptă se află, sunt supuși unor presiuni, așa încât dosarul poate să stea în dulapul acestora luni, ani sau decade, până ce fapta s-a prescris. Este cazul unor mari escroci, cu bani mulți și trafic de influență, influență care a mers și merge până la vârful puterii. Aceștia niciodată nu au fost deranjați și de fiecare dată au fost eliberați dacă din imprudență vreun polițist neștiutor i-a pus indecent cătușele.

Au fost și cazuri când infractorii, cu sprijinul procurorilor prieteni, au dat în judecată polițiștii pentru că au fost privați de libertate sau cătușele nu erau din oțel inoxidabil, deși el, infractorul, fusese prins în delict de droguri de milioane de Euro.

Favorizarea infractorului, protecția lui și mai ales a multor politicieni, și ei infractori, este una dintre cele mai răspândite practici pe care o găsim în presă și literatură, atât cât am putut analiza.

Bătălia actuală (3 aprilie 2013) dusă în plan politic de către Ponta și Băsescu pentru numirea Procurorului General și a Procurorului DNA are o mare miză în conservarea puterii actuale și în protecția actualului președinte față de numeroasele ilegalități notabile din viața sa (Dosarul Flota, de exemplu).

Albirea infractorilor „utili puterii” a devenit o funcție de bază a procuraturii române și internaționale.

A doua funcție importantă rezultă din prima și ea își propune „Distrușterea adversarilor politici” sau „Răzbunare”. Este una din cele mai ingrate funcții, care adeseori poate scăpa de sub controlul deciziilor politice.

Nu sunt un fan al lui Adrian Năstase, dar procesul intentat lui, denumit „Trofeul Calității”, este o mostră de cinică răzbunare politică a lui Băsescu împotriva unui fost adversar politic. Năstase putea fi acuzat pentru multe alte încălcări ale legii, nu avea nevoie de confecționare de dosar ca acesta și de un comportament al procurorilor și Înaltei Curți de Casație și Justiție care depășesc cu mult bunul-simț și un minimum de diligență profesională. Nu vorbim aici de morală.

Procurorul poate confecționa dovezi multe și proaste, neconcludente, care nu au valoare decât dacă partea de magistratură a justiției le acceptă.

Din păcate ele au fost acceptate, aruncându-se cu noroi în fața și așa murdară a Justiției române. Când parcurgi documentația imensă a acestui **dosar minor** te întrebi îngrozit când apare un procuror stalinist fie să-ți confecționeze un dosar, fie să-ți tragă un glonte în ceafă?! Există încă pe rolul instanțelor procese de milioane de Euro confecționate de procurori și care nu vor putea niciodată să conducă la **extirparea corupției** pentru simplul motiv că „marii corupți ai țării” sunt chiar acolo, în fruntea ei. Aceștia nu pot fi atinși și, ca o plagă endemică, exportă fenomenul în toată splendoarea lui spre Bruxelles pentru a compromite partea corectă, bună a Justiției și a României. Ne-am convins, o dată în plus, că România nu are nevoie de dușmani în afara țării, căci sunt foarte numeroși cei dinăuntrul ei.

În fabricarea unor dosare de înlăturare sau decredibilizare a adversarilor politici, ca acțiuni complementare sunt folosite cu succes calomnia, fraudă, șantajul, abuzul, încălcarea deliberată a legii, pe față.

„Nu mă interesează textul legii!”, țipă un anumit judecător de la CS (Ionuț Matei). Deci pe el nu-l interesează legea nu pentru că n-ar cunoaște-o, ci pentru simplul motiv că i s-a cerut s-o încalce de cei care **țipă întru respectarea Statului de Drept**.

Rușine mare pe capul acestui popor cu asemenea exemplare ale Justiției! Din fericire există și mulți magistrați care își fac cu profesionalism treaba și contribuie eficient la creșterea prestigiului Justiției. Procuratura însă are urgentă nevoie de restructurare și de așezare a ei pe o temelie a profesionalismului, cinstei, corectitudinii și, mai ales, a răspunderii în fața legii. Azi suntem obligați să recunoaștem că un procuror poate face orice cu un dosar, fără a răspunde în fața cuiva. Pe abuzivul procuror nimeni nu-l controlează în timp util (vezi cazul de mai jos).

Foarte arareori se întâmplă ca unul care ia mită să fie trimis după gratii. Va fi repede scos de acolo de către sistemul corupt pe care ei l-au creat. Subliniem și constatarea periculoasă că majoritatea dosarelor anticorupție vizează cazuri ce au puțină corupție și că se cheltuie mulți bani numai pentru a se demonstra corupților de la Bruxelles că există luptă anticorupție în România. De condamnat este și faptul că arestările suspectilor sunt efectuate în prezența presei, cu mare zgomot, cu mare tam-tam, pentru a fi discreditați oameni nedovediți ca fiind infractori.

Există însă și situații când „Răzbunarea” poate aduce prejudicii umane enorme fără ca procurorii sau judecătorii să simtă vreo responsabilitate sau apăsare.

Lumea Justiției de marți, 15 martie 2011, ne vorbește de cea mai mare eroare judiciară din istoria Justiției române. S-a întâmplat la Procuratura Gorj și este cunoscut sub denumirea de Cazul Țundrea. Fapta s-a petrecut în 1992 și a constat în uciderea minorei Gherasie Mioara de către un anume Gheorghe Avram în urma unui viol. După cum scrie revista, ancheta a încăput pe mâna procurorului Ion Diaconescu – individ fără conștiință (azi pensionar), care în loc să-l descopere pe adevăratul criminal, căruia, culmea, i-a dat calitatea de martor în dosar, i-a cășunat pe Marcel Țundrea, un sătean care nu avea nicio legătură cu fapta, în momentul respectiv aflându-se într-o altă localitate. Țundrea nu a avut nicio șansă în fața procurorului Diaconescu, care l-a trimis în judecată printr-un dosar fabricat, în urma căruia a fost avansat ca Prim-procuror al Parchetului Tribunalului Gorj.

Țundrea a fost condamnat de toate instanțele, rând pe rând, de către complete de judecători iresponsabili, care s-au mărginit să copieze din rechizitoriu. Condamnarea definitivă (prin respingerea recursului lui Țundrea) a avut loc în data de 27 noiembrie 1997, la Curtea Supremă de Justiție, unde judecătorii Emil Gherguț, Alexandrina Cochinescu și Dimitrie Onica au parafat cea mai mare eroare judiciară din istoria Justiției române. Deși a fost eliberat după 12 ani de detenție grea ca urmare a promovării unei revizuiri în favoarea sa de către procurorul Gheorghe Emil Mota, cel care i-a urmat la conducere lui Diaconescu, Țundrea a murit în 2007 datorită condițiilor grele de detenție, care au condus la îmbolnăvirea sa gravă și apoi la moarte.

Moartea lui Țundrea este echivalentă cu o execuție cu autor cunoscut (Diaconescu – procuror) și cu instanțe ucigașe, de asemenea cunoscute, dar răuvoitoare sau incompetente. Niciun magistrat dintre cei care l-au ucis nu a răspuns penal, civil sau disciplinar. Țundrea a fost reabilitat post-mortem (la ce a mai folosit?) prin admiterea revizuirii care, ajunsă din nou la Înalta Curte, l-a determinat pe procurorul de ședință să retragă recursul parchetului. Nu se știe dacă acest lucru s-ar mai fi întâmplat dacă Țundrea ar mai fi trăit.

Concluziile noastre:

- ➔ Nevinovăția lui Țundrea s-a constatat printr-un simplu test ADN, care nu s-a vrut a se face de la început.
- ➔ Acuzarea lui Țundrea s-a efectuat prin răzbunare de către procurorul Ion Diaconescu, consătean cu el. Nu se știe exact de ce.
- ➔ Deși s-a constatat că e nevinovat, Țundrea a trebuit să suporte din nou seria de procese până la Curte și probabil nu ar fi fost reabilitat dacă n-ar fi murit. El a fost omorât ca să nu ofere detalii despre gravele erori ale Justiției, de jos până sus.

- Procurorul Ion Diaconescu trăiește liniștit și digeră o pensie de 10000 RON/lună, fericit că Țundrea a murit. El a scăpat de abuz în serviciu prin prescriere.

Cazul prezentat este poate unul de excepție, dar nu este unicul nici pe zona penalului și cu atât mai puțin pe zona civilului.

Ne sunt cunoscute cazuri la Tribunalul Măcin – Tulcea, unde un judecător a dat o sentință „pe ascuns” în favoarea unui „client” de-al său care îl aproviziona cu alimente și bani și în defavoarea nevinovatului.

Dacă s-ar scrie o carte a acestor cazuri nici măcar 20000 de pagini n-ar fi suficiente pentru a le reda.

Concluzia generală pe care o tragem este aceea că nu ne este cunoscut în ce direcție merge Justiția în lupta aceasta între Bine și Rău, în favoarea adevărului. Numirea, la 3 aprilie 2013, a doi procurori cunoscuți pentru aplecările lor bolnăvicioase spre nedreptate și susținerea infractorilor politici nu este un semn de speranță. Pe de altă parte, magistrații țării, în peste 80% din cazuri, manifestă o responsabilitate demnă de laudă, care depășește pe cea a celor de la Bruxelles. În ei stă speranța noastră pentru așezarea brațului balanței Justiției paralel cu solul, chiar dacă Pământul este rotund.

Prof.univ.dr. MIHAI BERCA

- Daniela GÎFU

EUROSCEPTICISMUL, EFECTUL INTERVENȚIONISMULUI UNIUNII EUROPENE

Subscriu, cel puțin la fel de înmărmurită, la cele subliniate de Mihai Berca în articolul publicat aici, *Justiția, Democrația și Adevărul*, cu privire la declarația Comisarului pentru Justiție Viviane Reding, publicată în data de 27 martie 2013¹ din care (re)amintesc fragmentul: *Atractivitatea unei țări pentru atragerea investițiilor și desfășurarea de activități economice este, fără îndoială, stimulată de existența unui sistem judiciar independent și eficient, acesta demonstrându-se a fi, nu-i așa!, cheia porții raiului monetar.*

Dacă justiția, independentă și aflată în slujba binelui și a adevărului, este coruptă și coruptibilă de celelalte puteri în stat, care mai sunt șansele omului de rând să nu cadă pradă sistemului politico-economic mafiot?

De fiecare dată când este vorba de coruptibil², care înseamnă supus coruperii, revenirea la o stare de normalitate devine istorie, indiferent de domeniul la care facem referire. Dacă ne aplecăm asupra învățăturilor Sfântului Ioan Damaschin, care la rândul-i face distincție între schimbător și stricacios (nn. coruptibil) în sensul realității care se descompune: „*dacă ființa a început printr-o schimbare va înclina în mod necesar spre schimbare, fie prin corupere sau stricăciune, fie prin schimbarea alegerii.*” Prin urmare, dacă reprezentanții Justiției, că despre ea vorbim!, au început prin corupere, vor continua în aceeași manieră. Nu ne rămâne decât să ne rugăm să avem cât mai puțin de-a face cu Justiția și cu cei căreia îi (de)servește.

Când am citit despre *tabloul de bord* ca fiind un “instrument comparativ pentru promovarea unor sisteme judiciare eficace în Uniunea Europeană și, prin urmare, pentru consolidarea creșterii economice” propus de Comisia Europeană, am avut senzația că asist la un sketch scris de Caragiale. Că doar noi și ceilalți 26 de confrăți europeni, am devenit, mai cu voie, mai cu nevoie, *oligofrenii* Europei! Până aici nimic la voia întâmplării, că doar avem reprezentanți de soi în Parlamentul României care ne reprezintă cu integritate, dar nu morală!, ce să mai spunem de Parlamentul European!, deopotrivă cu puterea politică din interior. Fiecare duce

---

¹ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-285_ro.htm

² Adesea, în Biblie, coruptibil, stricacios (phthartos) este sinonim cu muritor (thnetos).

greul crizei economice și nu mai știu care și cum să vină mai abilitat cu soluții de redresare economică.

Dacă ne oprim la cel mai arzător moment al anului 2013, pe care l-a traversat în luna aprilie România, desigur este vorba de așa-numita negociere de tip *win-win* între Băsescu și Ponta - cu privire la cine să fie șefii DNA (omul președintelui) și ai Procuraturii (omul prim-ministrului). Ca orice *bătălie* pe plan politic, și aceasta are o miză, care – întâmplător sau nu – tot cu președintele are de-a face. Să ne amintim, oare a câta oară???, de târăganarea din vară a fi sau a nu fi, din nou, președintele României?

Bâlbâiala procesului de demitere a președintelui din 2012 a fost un puternic semnal de alarmă din acest punct de vedere. Și, cu puțin ajutor *euro(sceptic)* (tendențele de pe continent par să indice un potențial grad sporit de intervenționism la nivelul UE), președintele s-a bucurat de protecția mamei Europa, care, din când în când, îi aduce la cunoștință mai tânărului premier Ponta că nu e vreme de contabilizat și plătit deocamdată „neînsemnatele” ilegalități prezidențiale. Acest intervenționism european, pe care nu prea l-a analizat opinia publică așa cum s-ar fi convenit, limitează capacitatea cercurilor implicate de a obține avantaje economice. Este una, credem noi, dintre marile provocări cărora națiunea română va trebui să le facă față cu stoicism în anii ce vor urma. Dat fiind că noi cei care am pornit pe drumul dezbaterilor pe probleme actuale și reale acute, chiar cronice, cu care se confruntă Țara Românească, rămâne să aflăm și opiniile oamenilor de bine.

De câtă credibilitate se bucură Laura Codruța Kovesi, șef la D.N.A. și Tiberiu Nițu, procuror general?

Să facem o scurtă revenire asupra parcursului celor doi: Tiberiu Nițu a candidat pentru funcția de procuror general și în mandatul Monei Pivniceru, dar a demonstrat în timpul interviului public susținut în fața CSM că nu prea stăpânește legile, că e străin la capitoul rechizitorii, că instituțiile europene ce aveau să facă obiectul unor colaborări viitoare nu prea îl preocupau și câte și mai câte... Dar ce bine să fii prieten cu prim-ministrul țării căreia îi aperi interesele?! De Codruța Kovesi, ce mai tura-vura, e omul de încredere al președintelui, drept urmare nu cred că a surprins atât de mult numirea ei la șefia DNA. Cu toate tratativele între reprezentanții puterii. Și uite așa *balanța* Justiției românești devine la fel de nesigură, de viciată și de lipsită de un semn de speranță, fie ea și simbolică. Dar ne amăgim cu sondajele care arată că stăm mai bine cu magistrații noștri care sunt mult mai responsabili decât cei de la Bruxelles.

Cu alte cuvinte, atractivitatea țării noastre în ochii Europei, nu putem ignora prietenia doamnei comisar European cu președintele Băsescu (SÂC!) - constă în cirul pe care ni-l servește puterea, că-i prezidențială sau executivă. Toate speranțele cetățenilor români se spulberă de la episod cu iz politic la altul.

Am invocat exemplul de mai sus pentru că el se încadrează în teza abordată de acest articol, de fapt, de acest al cincilea caiet de dezbateri pe problematici ce stăruie să contureze democrația actuală, aceea a pericolului subestimării rezistenței publice. Se uită, scânteia care s-a numit Arafat în plină iarnă a anului 2012. Oricât ar fi de eterogen și de bombardat cu mesaje direcționate,

cosmetizate și îndelung elaborate, vrem să credem că cetățenii români, nu-și vor pierde capacitatea de decizie, de selecție și de demascare a mistificatorilor prin votul pe care-l dau o dată la patru/cinci ani. Că acest vot este, la rândul lui, produsul sau victima discursului politic este demonstrat de așa-zisa bună coabitare între președinte și primul-ministru.

O altă distinsă față europeană, vicepreședintele Comisiei Europene și comisar pentru afaceri economice și monetare și moneda euro, Olli Rehn surprinde, cel puțin la nivel de discurs, *lumina de la capătul tunelului* pentru zona euro.

Invitat la o întrunire de la Dublin (amintim câteva nume prezente: președintele Comisiei de Buget, Ciaran Lynch, ministrul de Finanțe, Michael Noonan, vicepreședintele Comisiei Europene, Olli Rehn, comisarul european Janusz Lewandowski etc.) pe probleme economice, deputatul prahovean Vlad Cosma a discutat și despre economia României și totodată despre evoluția uniunii economice și monetare.

Să fie un semn bun bugetul alocat României pentru perioada 2014-2020?

Summitul UE ne-a adus o veste, spune Băsescu³, încurajatoare, bugetul alocat României, de 39,887 mld. euro, înseamnă cea mai mare creștere procentuală a bugetului, de 18%. Avem chiar și o perioadă de grație prelungită la 3 ani pentru cheltuirea fondurilor europene, dacă – n-o fi întâmplătoare generozitatea europeană! – ne vom dovedi mai competenți decât până acum în atragerea acestor fonduri prin proiecte eligibile.

Revenind la (euro)scepticismul adus în discuție, nu prea pare a se face lumină prin reformele structurale de care ne vorbește Olli Rehn. Spusele acestuia consemnate și în publicația *Financiarul*, un joc de cuvinte fără esență, ne fac să înțelegem cât de slabe sunt șansele unei reechilibrări economice: *ar trebui să fim conștienți de faptul că zona euro nu este nici o economie mică deschisă, nici o economie mare închisă, ci o economie mare deschisă, care face comerț foarte mult cu restul lumii*. Această interdependență economică globală, cel puțin în România, a însemnat adâncirea sărăciei la toate nivelurile economice. În pofida efortului României de a-și onora obligațiile de stat European, șubreda stabilitate economică s-a aliniat contextului macroeconomic deficitar. Aici ne gândim la verișoarele noastre Spania, Portugalia. Deloc de neglijat este cazul Irlandei care a revenit pe lista datornicilor și putem continua.

Ne întrebăm cum va fi recâștigată încrederea celor care au crezut în proiectul European?

Desigur, scopul fiind unul și același: depășirea crizei economice cu repercursiuni asupra

---

³ <http://www.hotnews.ro/stiri-esential-14183451-traian-basescu-sustine-conferinta-presa-bruxelles-dupa-summitul.htm>

vieții politice și justițiare. Când un discurs începe cu *trebuie să...* urmate de alte vorbe la fel de mobilizatoare pe care le auzim adesea din partea vocilor oficiale europene, înțelegem că efortul Comisiei Europene de a reconstrui uniunea monetară la nivel European printr-o politică de continuare a reformelor decisive “din statele membre precum și o integrare mai profundă în zona euro” devine o poveste de adormit copii.

**THE REAL TRANSNATIONAL
SOLIDARITY, THE
EUROSCEPTICISM
or the necessity to arrive at
THE EUROREALISM??**

**- about the debate organized in the 10-th of april 2013
by a group of experts at the European Parlyament -**

DEZBATEREA DE LA BRUXELLES

Miercuri , 10 aprilie 2013 a avut loc la Bruxelles, in incinta Parlamentului European, seria de conferinte “Cauzele euroscepticismului”. Initiativa i-a aparținut eurodeputatului Adrian Severin alături de care s-au aflat doctorul în economie Radu Golban de la universitatea elvețiană St. Gallen, dr. Klaus Thorner de la universitatea din Hamburg, dr. Albrecht Ritschl profesor de istorie economica la London School of Economics, senatorul PNL Sorin Rosca Stanescu, eurodeputatul PNL Norica Nicolai si jurnalista Lia Lucia Epure. În legătură cu acest eveniment preluăm sub semnătura lui Corneliu Vlad din „Curentul” articolul:

EVENTIMENT DE REZONANȚĂ EUROPEANĂ

Europarlamentarul Adrian Severin a lansat, printr-un seminar international pe tema, incitanta, “Exista o datorie a Germaniei fata de Romania?”, o suita de conferinte sub genericul “Cauzele euroscepticismului”. Manifestarile au loc in imensul si derutantul – nu numai arhitectural - edificiu de la Bruxelles al Parlamentului European. Seminarul inaugural l-a avut protagonist pe dr. in economie Radu Golban, cel care a documentat si facut public un fapt de senzatie dar cat se poate de real: Germania are fata de Romania o datorie financiara istorica evaluata la 19,5 miliarde euro.

Euroscepticism... datoria Germaniei... Euroscepticismul este, din pacate, fenomen european in crestere si el are diverse cauze; datoriile Germaniei fata de cateva tari europene genereaza si ele neincredere si rezerve in relatiile acestor tari cu Germania, devenind, prin aceasta, si sursa de euroscepticism. De aici, tema stabilita seminarului inaugural – un fel de studiu de caz al relatiilor romano-germane sub incidenta problemei datoriei istorice. Din anul 2010, cand a dezvaluit faptul datoriei germane fata de Romania, dr. Radu Golban a staruit tenace si argumentat pe langa autoritatile de la Berlin si Bucuresti asupra necesitatii recuperarii datoriei Berlinului in relatiile comerciale cu Romania, iar in paralel a sensibilizat opinia publica romaneasca si a mobilizat-o – inclusiv printr-o petitie populara pe internet – in privinta acestei situatii nefiresti din relatiile intre doua tari europene, partenere in UE si aliate in NATO. In situatii de criza, cum este cea de fata, a remarcat dr. Radu Golban in comunicarea de la simpozion, “raporturile intre parteneri inegali sunt mult mai vulnerabile”.

Dr. Golban a demonstrat din nou - pentru a cata oara?, dar de data aceasta intr-o reprezentativa agora europeana - , existenta acestei datorii (negata de unii), dreptul legitim al Romaniei de a solicita onorarea ei si responsabilitatea Germaniei, "tara cu un codex moral recunoscut" de a se comporta conform normelor si valorilor europene. "Incidentele de parcurs european (fie el si un parcurs istoric) nu trebuie instrumentate sau dramatizate, dar nici trecute cu vederea si cronicizate, ci gestionate cu buna credinta" – a afirmat dr. Golban, care a avertizat ca "rezervele fata de institutiile europene si fata de preeminenta Germaniei in Europa nu trebuie sa-si gaseasca in asemenea situatii surse de potentare a euroscepticismului".

Daca prof. dr. Adrian Severin a fost gazda seminarului iar dr. ec. Radu Golban protagonistul manifestarii, evenimentul a avut, ca invitati speciali, doua autoritati in materie din Germania: dr. Albrecht Ritschl, profesor de istorie economica la London School of Economics si dr. Klaus Thorner, istoric si publicist, autorul unei carti de 580 de pagini intitulata "Planurile sud-est europene ale Germaniei din 1840 pana in 1945". Ambii au prezentat un amplu tablou al realitatilor europene interbelice in care s-a manifestat Germania ca putere europeana in expansiune, relatiile sale cu Europa de sud-est si in special cu Romania, sistemul cliring si mecanismele de inrobire economica si politica a acestor tari celui de-al treilea Reich.

Prof. Dr. Albrecht Ritschl a sustinut ca Germania a fost, in istoria moderna, "Kaiserul datoriilor", a falimentat, ca tara, in trei randuri si a fost principalul declansator al crizei economice mondiale din anii 1930. Neachitarea datoriilor dupa cele doua razboaie mondiale stau, de fapt, la originea miracolului economic german de dupa razboi, dar nici dupa 1990, Berlinul nu si-a solutionat pe deplin problema datoriilor si despagubirilor.

Dr. Klaus Thorner a prezentat planurile celui de-al treilea Reich de creare a unui mare spatiu economic german care sa includa Europa de est si Europa de sud-est, iar, in cazul Romaniei, de izolare a tarii , in afara oricaror aliante, pentru a deveni piata de desfacere pentru produsele germane si furnizor de materii prime si produse agricole necesare efortului german de inarmare si razboi. Conditii impuse de Berlin relatiilor comerciale cu statele sud-est europene stau la baza actualei datorii istorice a Germaniei fata de aceste tari.

Specialistii germani au impresionat prin pledoariile lor de solutionare a "facturilor restante" ale Germaniei si, mai ales, prin apelurile directe adresate presei, societatii civile, Parlamentul de la Bucuresti de a determina autoritatile statului sa actioneze, cu curaj, pentru drepturile Romaniei.

Lumea doreste de la Germania nu atat bani, cat respect real si intelegere – a observat prof. Ritschl. Dar consilierii guvernamentali de la Berlin insista sa nu se spuna o vorba despre datorii, sa nu se arunce macar o privire inapoi in trecut, "ca la Sodoma si Gomora". Fara o presiune puternica, a incheiat universitarul german, guvernul de la Berlin nu va accepta nici o discutie asupra restituirii datoriei.

Dr. Thorner a atras atentia asupra temerilor guvernamentale de a ridica problema datoriilor, din cauza pozitiei dominante a Germaniei in Europa. "Sper ca (dupa acest simpozion –n.n.)

in Romania vor avea loc mai multe dezbateri in ziare si in Parlament, care vor da mai mult curaj guvernului roman de a pune datoriile pe agenda”.

Pana una-alta insa, teama, indiferenta, lipsa de implicare sau cum s-ar mai putea numi o asemenea atitudine condamnabila a unor reprezentanti ai Romaniei i-a definit si pe europarlamentarii romani, care s-au indepartat de incinta seminarului ca de Cernobal, desi, cu cateva clipe inainte de inceperea lucrarilor, numai eu am vazut doi alesi europeni din Romania, social-democrati, iar pe deasupra si faimosi experti predecembristi in probleme internationale, deambuland degajat prin hemiciclul european (exceptie notabila si binevenita a fost participarea la seminar a europarlamentarului Norica Nicolai).

Politica strutului in care s-au baricadat demnitarii si alesii romani de toate calibrele, cand e vorba de discuta cu Berlinul - si nu numai - e un fel de “onoarea pierduta a Katharinei Blum”, ca sa recurgem la un titlu celebru al marelui autor german Heinrich Boll. Numai ca, in speta, se pierde nu doar onoarea unor neonorabili, ci si miliarde de euro din munca romanilor de dinaintea noastra.

Corneliu VLAD

”Curentul”

Adrian Severin a organizat aceste conferințe pentru a crea un cadru în care specialiști care au studiat euroscepticismul să poată să-și prezinte ideile și concluziile referitoare la acest fenomen, care este în creștere. Eurodeputatul a subliniat, în discursul său de la Parlamentul European, fiind susținut în această idee și de Radu Golban, că euroscepticismul nu are un caracter anti-european sau nationalist, ci este rezultatul scaderii încrederii cetățenilor în instituțiile europene.

Argumentele eurosceptice există și printre ele se regăsesc deficitul democratic al UE sau pretinsa imposibilitate de a construi o democrație transnațională, discriminarea împotriva anumitor state membre sau a cetățenilor acestora, tentativele hegemonice ale principalilor protagoniști naționali europeni, caracterul oligarhic al birocratiei europene, lipsa unei solidarități transnaționale reale, lipsa unei atitudini corecte din partea celor mai dezvoltate națiuni europene către cele mai puțin dezvoltate, neîncrederea indusă de datoriile istorice nerezolvate etc. Astfel de argumente sunt îngrijorătoare pentru viitorul proiectului european.

Una dintre temele principale din cadrul conferințelor a fost datoria istorică a Germaniei față de România, subiect analizat și dezbătut pe larg de economistul Radu Golban, cel care a descoperit că Germania are datorii de 19 miliarde de euro către România care datează din perioada celui de-al Treilea Reich. Redăm mai jos intervențiile.

Adrian SEVERIN

Cauzele euroscepticismului – Există o datorie a Germaniei față de România?

Dragi prieteni și colegi,

Așa cum Henric VIII spunea fiecăreia dintre cele șase soții ale sale, „n-o să dureze mult”. Aș dori să vă mulțumesc, din partea mea și a membrilor biroului meu, pentru că sunteți prezenți astăzi aici la lansarea unei serii de conferințe denumite „Cauzele euroscepticismului”. De asemenea, aș dori să îi mulțumesc d-lui Radu Golban pentru aducerea în atenția mea a acestui subiect și domnilor Albrecht Ritschl și Klaus Thoner pentru efortul de a veni la Bruxelles și de a participa la acest eveniment.

Scopul acestei întâlniri nu este de a mă poziționa pe mine, ca deputat european, de vreo parte sau alta a dezbaterii privind euroscepticismul, ci de a crea un cadru în care voi găzdui un număr de evenimente, în care experții care studiază euroscepticismul vor avea oportunitatea de a își prezenta concluziile, într-o manieră profesionistă și rațională.

După părerea mea, o dezbatere despre euroscepticism ar trebui să aibă loc la cele mai înalte niveluri politice ale Uniunii Europene, ca recunoaștere a creșterii îngrijorării privind viitorul Proiectului European, împărtășită de de aderenții la această mișcare. O asemenea dezbatere ar trebui să se bazeze pe înțelegerea faptului că euroscepticismul nu este, ca idee, nici anti-european nici naționalist. De fapt este o reacție așteptată la adresa unei Uniuni Europene care nu se ridică la nivelul așteptărilor cetățenilor săi.

Există multe argumente eurosceptice și exemplele pot fi găsite oriunde în Europa. Printre aceste argumente se regăsesc deficitul democratic al UE sau pretinsa imposibilitate de a construi o democrație transnațională, discriminarea împotriva anumitor state membre sau a cetățenilor acestora, tentațiile hegemonice ale principalilor protagoniști naționali europeni, caracterul oligarhic al eurobirocrației, lipsa unei veritabile solidarități transnaționale, incorectitudinea atitudinii celor mai dezvoltate națiuni europene față de cele mai puțin dezvoltate, neîncrederea indusă de datorii istorice neachitate etc.

Toate aceste argumente și multe altele constituie motivația pentru care cred că nu ar trebui să ignorăm mișcarea eurosceptică sau să ridicăm vocea în speranța că vocile lor nu vor fi auzite. Istoria a confirmat în repetate rânduri că distanțarea în creștere dintre clasa conducătoare a unei națiuni și poporul său, precum și lipsa unei înțelegeri similare a principalelor obiective, nu duc decât la prăbușirea acesteia. Mai mult, în cazul UE, acest lucru este accentuat de faptul că nu trăim într-o uniune politică, în care reprezentanții aleși în mod democratic, în urma unor alegeri la nivelul UE, să fie responsabili în fața alegătorilor lor. Trăim într-o Uniunea care are costuri economice și sociale din ce în ce mai mari, o Uniune care nu aplică un tratament echitabil tuturor statelor membre, ci întărește doar statele din nucleul său, în timp ce periferia nu este decât o zonă de testare a politicilor elaborate la Bruxelles.

Pe acest fundal, nu trebuie să ne mirăm că euroscepticismul este în creștere în cadrul UE. Ar trebui în schimb să ne întrebăm: De ce acest euroscepticism nu e chiar mai mare?

De aceea, era abordărilor politicoase și reținute (pentru a nu ofensa Comisia Europeană sau orice alt stat membru) ar trebui să înceteze. Trebuie să schimbăm impresia că instituțiile europene și angajații lor trăiesc într-un turn de fildeș, departe de problemele cetățenilor UE. Ar trebui să ne îndepărtăm de ipocrizie și decepție și să punem tot ce știm și tot ce am aflat din evenimentele la care am fost martori într-un context corespunzător. Este timpul să ne scoatem mânușile de copii și să analizăm cauzele euroscepticismului.

Obiectivul final al federaliștilor și dorința fondatorilor pentru o uniune cât mai bine integrată trebuie puse în balanță cu vicisitudinile realității. Nu vom putea avansa dacă nu începem o dezbatere adecvată care ne va permite să construim un cadru bine informat care să poată fi folosit drept sursă de informații de către factorii de decizie și ca instrument de diseminare pentru creșterea nivelului de înțelegere a euroscepticismului și găsirea unor posibile soluții.

Întorcându-ne către discuția de astăzi, onorații mei invitați, Prof. dr. Radu Golban din Elveția, Prof. dr. Klaus Thorner din Germania și Prof. dr. Albrecht Ritschl din Marea Britanie vor discuta pretinsa datorie pe care Germania încă ar avea-o către România.

Acest subiect părea să fi dispărut subit. Totuși, astfel de subiecte, chiar dacă există sau dispar, ar trebui să fie cel puțin „înmormântate” cum trebuie. Dacă nu, ele vor polua mediul din jurul lor și ne vor bântui în continuare. Odată ce apare o problemă, ea trebuie acceptată și exprimată în mod corect pentru a fi rezolvată așa cum trebuie. Cred că UE poate funcționa mult mai bine dacă toate criticile sunt exprimate în mod deschis și abordate tranșant.

În acest moment, nu pot spune că sunt convins că o asemenea datorie chiar există. Dacă ea există, cred cu tărie că poporul român are dreptul să cunoască adevărul. În schimb, dacă o asemenea datorie nu mai există, fiind doar o speculație a unor modele matematice, atunci nu ar trebui să alimentăm în mod artificial așteptările poporului român, pentru că asta nu va face decât să dea naștere la frustrare, cinism și resentimente.

De asemenea, nu aș putea spune că redeschidem aici un subiect, așa cum au afirmat mulți în presă. Nu consider nici că acest subiect este închis și, în acest context, el merită o soluție corectă și durabilă. Aceasta, așa cum se tem mulți, dar cu care nu pot fi de acord, nu ar trebui să deranjeze Germania, pentru că este și în interesul ei să întrețină bune relații cu celelalte țări europene, în acest caz cu România. Mai mult, în calitate de principal motor al integrării europene, credibilitatea proiectului politic european depinde de caracterul nepătat al Germaniei. De aceea, orice fel de ambiguitate care ar înconjura-o nu face bine deloc Uniunii. Astfel de ambiguități nu pot decât să sporească euroscepticismul, ceea ce, pe termen lung, este împotriva intereselor Germaniei (sau ale oricărei alte țări, de fapt).

Vreau să închei prin a spune că în cazul acestei pretinse datorii, pentru moment a fost formulată doar o ipoteză care, ca orice altă ipoteză, nu este nici corectă nici incorectă. Doar demonstrația sa poate fi corectă sau incorectă și este misiunea experților să facă acest lucru. Odată realizat acest deziderat, factorii de decizie politici ar trebui să tragă concluziile și să le prezinte unui public deja avizat.

Alături de membrii biroul meu, aș dori să vă mulțumesc încă o dată că sunteți alături de noi astăzi și aș dori acum să dau cuvântul domnului profesor Radu Golban.

Vă mulțumesc!

VERSIUNEA ENGLEZĂ A TEXTULUI DE MAI SUS

Causes of Euro-Scepticism –

Is there a German debt towards Romania?

Dear friends and colleagues, As Henry the Eight said to each of his six wives, “I won’t keep you long”. Both my office and I would like to thank you for joining us here today at the launch of the series of conferences 'The Causes of Euro-Scepticism'. I would also like to thank Dr. Radu Golban for bringing this subject to my attention, Dr. Albrecht Ritschl and Dr. Klaus Thorner for taking the time to come to Brussels and participate in this event. The aim is not for me, as a MEP to place myself on one end or the other of the Euro-scepticism debate spectrum, but rather to create a framework, within which I will be hosting a number of events, where experts that have studied Euro-scepticism, will have the opportunity to present their findings, in a professional and rational manner. In my opinion, a debate on euro-scepticism should be conducted at the highest EU political levels, as an acknowledgment of the growing concerns regarding the future of the European Project, shared by the followers of this movement. Such a debate should be based on the understanding that Euro-scepticism, as an idea, is neither anti- European nor nationalistic. It is actually an expected reaction towards an EU which is not living up to its citizen's expectations. Many euro-sceptic arguments exist, and examples can be pointed out across Europe. Among these arguments one could find EU’s democratic deficit or the alleged impossibility of building a transnational democracy, discrimination against certain member states or their citizens, hegemonic temptations of the main European national protagonists, the oligarchic character of the Euro-bureaucracy, lack of a true trans-national solidarity, unfairness of the most developed European nations towards the less developed ones, distrust induced by unsettled historic debts etc. All these arguments and many more form the reason for which I think that we should not ignore the Euro-sceptic movement or raise our voice in hopes that theirs will not be heard. History has seen time and again that a growing gap between a nation’s ruling class and its people and a lack of similar understanding of common goals, only lead to its collapse. Moreover, in EU’s case, this is accentuated by the fact that we do not live in a political union, where democratically elected representatives, through a EU wide suffrage, are accountable to their electors. We live in a union where decisions taken at the EU level affect more than 500 million

people, citizens that have little say in this process. We live in a Union which has increasing economic and social costs, a Union that is not treating all Member States equally, but is rather strengthening the core, while the periphery is nothing more than a test bed for Brussels-made policies. Against this background, we should not wonder why euro-scepticism is growing in the EU. We should ask ourselves the question: Why isn't euro-scepticism even bigger? Therefore, the era of polite, soft approaches (not to offend the European Commission or other Member States) should end. We must change the belief that the European Institutions and their employees live in an Ivory tower, far away from the EU citizens' problems. We should move away from hypocrisy and deception and put everything that we know, and everything that we have acknowledged from what we have witnessed, in an accurate context. It is time to take off the kid gloves and analyze the causes of Euro-scepticism. The federalists' ultimate objective and the founders' desire of an ever-closer union must be put in balance with the vicissitudes of reality. We will not be able to advance if we do not start a proper debate that will allow us to build a well-informed framework that can be used as an information source for decision makers and as a dissemination tool for increasing understanding of euro-scepticism and finding possible solutions. Moving forward to today's discussion, my honourable guests speakers, Prof. Dr. Radu Golban from Switzerland, Prof. Dr. Klaus Thorner from Germany and Prof. Dr. Albrecht Ritschl from the UK will discuss the supposed debt that Germany might have towards Romania. This issue seemed to be dying. However, such subjects either live or die, and if they die, they should receive a proper "funeral". If not, they will pollute the environment surrounding them and haunt us. Once a problem arises, it must be accepted and correctly expressed in order for it to be properly solved. I believe that the EU can function a lot better once it has all its criticism out in the open and dealt with. At the moment, I cannot say that I am convinced that such a debt exists. If it exists, I strongly believe that the Romanian people is entitled to know the truth. However, if such a debt does not exist, being only the mere speculation of mathematical models, then we should not artificially feed Romanian people's expectations, as it will only give rise to frustration, cynicism and resentment. I also cannot say that we are reopening a subject here, as many have said in the press. I do not consider that this subject has been closed, and as such, it deserves a correct and lasting solution. This, as many fear, but with whom I cannot agree, should not upset Germany, as it is in their interest as well to be in good relations with other European countries, in this case Romania. Moreover, as the main engine of European Integration, the credibility of the European political project depends on Germany's unstained character. This is

why any kind of ambiguity surrounding it does not do the EU any good. Such ambiguities can only increase euro-scepticism, which on the long run, is against Germany's (or any other country's for that matter) interests. I want to conclude by saying that in the case of this supposed debt, for the moment only a hypothesis has been formulated, which like any hypothesis, is neither correct nor incorrect. Only its demonstration can be correct or incorrect, and it is up to the professionals to do it. Once this is done, the political decision makers should draw conclusions and present them to an already wellinformed audience. Both my office and I would like to thank you again for being with us here today and now I would like to give the floor to Prof. Radu Golban.

Adrian SEVERIN

Radu GOLBAN

Onorată Asistență,

Permiteți-mi să încep prin a mulțumi Domnului Prof. Dr. Adrian Severin, membru al Parlamentului European și fost ministru de externe al României, pentru receptivitatea fără rezerve manifestata față de ideea dezbaterii în această onorantă incintă a tendinței, în creștere, a euroscepticismului, pe fundalul crizei dar și al politicilor neadecvate ce s-au aplicat crizei.

Aduc, de asemenea, mulțumirile mele reputaților specialiști, Domnului Prof. Dr. Albrecht Ritschl și Domnului Dr. Klaus Thörner, invitați să se pronunțe în acest cadru european, de pe poziția înaltei lor competențe, asupra studiului de caz din relațiile germano-române ce face obiectul concret al reuniunii de astăzi.

Vă mulțumesc Dumneavoastră tuturor pentru interesul manifestat față de problematica dezbaterii de azi și mă bucur că în rândurile noastre se află și un grup de tineri ziariști din România, oaspeți în aceste zile ai instituțiilor europene. Constructul de integrare a Europei cunoscut sub numele de Uniune Europeană se află astăzi și într-o criză de identitate. Pe fundalul unei perioade îndelungate de criză economică au apărut și primele semne de îndoială față de proiectul de integrare a Europei.

Pentru a înțelege mai bine această atitudine critică față de modul și mai ales de procesul unificării Europei, trebuie mai întâi să precizăm ce înseamnă și la ce se referă termenul de euroscepticism. Acest termen nou în limbajul politic apare, tot mai frecvent, în ultima vreme, de la micul contribuabil și până la nivel de națiune. Neologismul compus din denumirea geografică a continentului și substantivul scepticism, care se trage din greacă – „skeptios” = „căutător”, este mai degrabă un termen generic decât o disciplină filosofică opusă dogmatismului politic. Euroscepticismul nu trebuie confundat cu anti-europenismul sau cu naționalismul, el nu este un ateism politic, ci o căutare după o altă Europă. Motivele euroscepticismului sunt cel puțin la fel de diferite cum sunt și popoarele Europei. Pentru a analiza și a se înțelege mai bine acest fenomen, trebuie identificate motivele particulare, adică ale fiecărui stat, ale fiecărei categorii sociale, care îi determină pe oameni să devină eurosceptici. Având în vedere faptul că Europa se afla astăzi, în ciuda aparențelor de unitate, la începutul și nu la apogeul integrării, are și euroscepticismul o justificare firească, întrucât, prin logica și definiția sa, el este mai aproape de statutul de independență și suveranitate a fiecărui stat, decât de dezideratul integrării. Deoarece procesul de unificare al Europei generează, în special la periferia continentului, probleme economice, ca urmare a dezindustrializării, cetățenii înțeleg tot mai puțin de ce imaginea laudabilă, însă abstractă a proiectului european numit „garant al păcii și prosperității” se suprapune cu tensiunea socială devenită realitate. Pe cât de abstract și de general pare euroscepticismul în discursul politic și public, pe atât de concret devine protestul împotriva Germaniei prin pancartele agitate și sloganurile scandate de la Nikosia la Lisabona. Faptul că grafica acestor pancarte prelucrează cu obstinație fizionomia mereu aceluiși dictator, cea a lui Hitler, trezește întrebarea de ce protestul euroscepticilor nu se îndreaptă împotriva actorilor politici de la Bruxelles ai Uniunii Europene sau împotriva altor state membre ale Uniunii decât Germania, de ce vizează mereu Berlinul și conducerea Republicii Federale. Se pare că binomul Bruxelles–Berlin anihilează oricare inițiativă politică a celorlalte capitale europene. Desigur că preluarea crescândă de răspundere și responsabilitate de către Berlin în Europa creează Germaniei și o suprafață mai mare pentru critică - mai mult sau mai puțin fondată. Scopul final al integrării este bunăstarea tuturor cetățenilor europeni și nu performanța economică a unora prin redistribuirea factorilor de producție în Europa. Euroscepticismul începe să se insinueze pretutindeni în Europa, inclusiv în Germania. Euroscepticismul german vizează contribuția Germaniei la proiectul european prin transferurile germane către Bruxelles de 214 Euro pe cap de locuitor, adică o sumă ușor peste media UE - 27, de 190 Euro. Proiectul european creează, prin excedentul comercial al Germaniei de peste 500 de miliarde de Euro, locuri de muncă, dar și imaginea de performanță economică. Așadar, Germania, principalul contributor în Europa Unită, motor al dezvoltării generale pe continent, ba poate chiar și filantrop pentru alte țări membre ale Uniunii. Este oare fidelă realității o asemenea reprezentare? Realitățile sunt mai nuanțate. Analiza euroscepticismului raportat de la stat la stat pornește de la răspunderea socială față de proprii cetățeni, care trebuie asigurată și în contextul migrației din est spre vest a forței de muncă. Răspunderea în această privință revine statului național și nu Europei. Așadar, europenizăm performanța, însă nu și răspunderea socială, care rămâne tot în sarcina statului național, după cum tot lui îi revine și dreptul de a stimula economia, de a-și proteja unitățile de producție, astfel încât să poată asigura un trai decent propriilor cetățeni. Având în vedere

că dreptul de vot al așa zișilor cetățeni europeni este limitat doar în cadrul țărilor lor de origine și nu este europeanizat precum forța lor de muncă, este foarte probabil că într-un viitor apropiat, forma de euroscepticism pe care o reprezintă nemulțumirile oamenilor să se articuleze prin vot la nivelul național al țărilor membre. Așteptările firești ale acestor cetățeni nu pot fi satisfăcute cu lozinci de gândire grandioasă sau cu sacrificii pentru un trai mai bun în viitor. În timp ce unele state membre ale Uniunii se înzestreză mereu cu viziuni de dimensiuni politice și arhitecturale supradimensionate, alte state membre nu au nicio viziune. Pentru unii, Europa este o preocupare neîntreruptă, iar pentru alții - un subiect îndepărtat. Tocmai de aceea pașii în Europa nu se pot justifica doar prin inițiativa unuia, ci impun mereu și acceptul celuilalt sau celorlalți pentru un parteneriat. În România, euroscepticismul sau, mai degrabă, eurorealismul a apărut recent, adică mai târziu decât în alte state membre ale Uniunii Europene. Prezența sa, tot mai remarcată în spațiul public, are în mare măsură, ca fond politic, intervenția Bruxelles-ului și a unor capitale europene în conflictul constituțional din vara anului trecut, după cum se datorează și politicii de austeritate impuse de Bruxelles. Este drept ca euroscepticismul apare cu întârziere în România, dar acest lucru nu-l împiedică să devină un factor mobilizant, așa cum s-a întâmplat cu alte răbufniri politice din istoria recentă a țării. Pentru mulți romani, aderarea la Uniunea Europeană a înlocuit în primii ani ai integrării propaganda comunistă semi-sacrosanctă, cu basme de bunăstare și fericire. Bilanțul pentru omul de rând astăzi, la peste cinci ani după aderarea la Uniunea Europeană, cuprinde inevitabil starea deplorabilă a economiei țării pe urma dezindustrializării, suspiciunea firească față de climatul polițienesc întreținut de serviciile secrete, o atmosferă de neîncredere în instituțiile statului, corupția, erodarea democrației, dar și lipsa de speranță într-o schimbare spre bine. Iar faptul că demnitari europeni de la Bruxelles și lideri din state europene s-au implicat public în conflictul pe tema suspendării președintelui și a îndepărtării de la putere a unei grupări politice ale cărei guverne din ultimii câțiva ani au atins o cifră record la neabsorbția de fonduri datorită corupției, justifică întrebarea dacă nu cumva Bruxelles-ul sprijină de fapt corupția în România în loc să o combată. Raporturile între parteneri inegali sunt mult mai vulnerabile în astfel de conjuncturi. Egali la obligații înseamnă a fi egali și la drepturi și de a beneficia și de egalitatea șanselor între țările în curs de subdezvoltare din Europa de est și de sud și cele în curs de consolidare a industriei din centrul continentului. Instituțiile europene au rolul de garant al tratatelor, dar și de mediator în articularea intereselor naționale ale diferitelor state, pentru a preveni o situație de folosire a corupției în scopul implementării unui Realpolitik. Dacă realizarea și implementarea principiilor statului de drept și lupta împotriva corupției sunt obiectivele centrale ale integrării europene, atunci trebuie să admitem că și corupția are nu doar corupți, dar și corupători. În această privință, istoria cel puțin ne dă dreptate. Iar instituția Parlamentului European reprezintă cel mai potrivit sediu pentru un management al memoriei istorice. Permiteți-mi, de aceea, un scurt rapel istoric. După Primul Război Mondial premierii români Brătianu și Averescu au negociat aproape șase ani cu Germania pentru o sumă de aproximativ 5 miliarde de Reichsmark din afacerea devastatoare numită „Banca Generală” din timpul ocupației germane în 1918. Germania nu era dispusă să plătească absolut nimic României. Într-un limbaj ales, respectabilul ministru de externe al Germaniei, Gustav Stresemann, laureat al premiului Nobel pentru Pace, scria la data de 13 noiembrie 1926, într-o telegramă către Ambasada germană de la București, că se

arată dispus de a - textual - “omorî” acea datorie a Germaniei față de România cu bani, solicitând ambasadorul de la București să identifice cercuri „interesate” din țara care ar putea, contra unei plăți, abandona problema¹. Această tactică îndoielnică s-a ascuns bine sub paravanul corectitudinii și pretextul bunelor relații economice. Probabil că suma oferită pe cale privată de Stresemann a fost convingătoare pentru domnul Averescu, obiectivul recomandării germane, care a încheiat apoi pentru totdeauna tratativele pe tema „Băncii Generale”. Dacă numele “Gustav Stresemann” are astăzi o conotație atât de pozitivă, fiind chiar și numele a nenumărate licee și institute din Germania, ce garanții avem noi că nu s-ar putea păstra tactica sa și față de România din zilele noastre când este vorba de o datorie istorică mult mai mare? Precum se poate observa, discuția pe tema datoriei neachitate a Germaniei după 1947 de peste 1 miliard de Reichsmark în baza Tratatului de Cliring, care stă astăzi în centrul atenției noastre la acest eveniment, nu este prima de acest gen în istoria celor două state; nu este pentru prima dată când România a rămas păgubită. O țară la nivelul Germaniei ar trebui cu atât mai mult astăzi, în familia europeană unită și instituțional, să trateze România ca pe un partener egal și să se arate responsabilă pentru faptul că a rămas, nu o dată în istorie, datornică față de România. Relația economică româno-germană din perioada 1936-1944 bazată pe cliring și cursuri de schimb fixe mi-a trezit interesul în mod special. Mai ales extrasul de cont al Casei Compensație a Germaniei, o instituție pe lângă Reichsbank, a stat în centrul atenției, deoarece prezintă soldurile Germaniei față de țările asociate în acest model de colaborare. Suma de 1,126 miliarde Reichsmark evidențiată în acest extras de cont a reprezentat la început doar o constatare și un argument în cadrul unor publicații; ulterior a devenit o provocare. Lipsa acută de valută a Germaniei în urma Primului Război Mondial a determinat încheierea de contracte nonvalutare bazate pe schimburi de mărfuri între Germania și alte state. Un asemenea acord fusese încheiat cu România încă din anul 1936. Prin acest acord s-a stabilit ca plățile dintre România și Germania, provenind din schimbul de mărfuri și din alte obligații de stat și particulare, să fie efectuate prin cliring bilateral între Banca Națională a României și Casa de Compensație germană. Printr-o clauză, Banca Națională a fost însă obligată să achite exportatorii din România, chiar dacă sumele necesare pentru aceasta depășeau vârsămintele în Lei ale importatorilor. Deoarece Germania celui de al treilea Reich importa din România mai mult decât exporta, această obligație, la început limitată ca sumă, a ajuns în anul 1942 să nu mai aibă nicio limită convențională de sumă. Fluxul de mărfuri românești spre Germania, fără un flux corespunzător dinspre Germania spre România, s-a soldat cu sărăcirea de mărfuri a populației românești, cu o creștere a inflației și cu o creanță în mărci nevalorificabilă a Băncii Naționale a României față de Casa de Compensație Germană. Această creanță a reprezentat un credit forțat în mărfuri acordat economiei germane de economia românească. Deși au existat preocupări și intenții concrete pentru frânarea creșterii șoldului (ca urmare a schimbului neechivalent cu Germania), acestea au fost respinse sau doar formal acceptate de către Berlin. Conform lucrărilor de specialitate², la nivelul anului 1944, șoldul activ pentru România rezultat ca urmare a operațiunilor de cliring româno-german depășea 1 miliard de Reichsmark. Acest șold este confirmat și de surse oficiale externe, precum Casa de Compensație Germană – instituție ce ținea evidența operațiunilor de cliring pe lângă Reichsbank³, Banca Reglementelor din Basel⁴ și Academia Română. Consider oportună prezentarea cadrului legal în contextul căruia am invocat

recuperarea datoriilor Germaniei din relațiile comerciale cu România. În primul rând, invoc art. 28, alin. 4, din Tratatul de Pace dintre România și Puterile Aliate și Asociate, adoptat în 10 februarie 1947, la Paris. Dat fiind faptul că derularea plăților dintre Germania și România s-a făcut în baza Acordului pentru Reglementarea Plăților din 1936, acest acord nu cade sub incidența Tratatului de Pace de la Paris, care prevede explicit că România nu renunță la pretenții rezultând din contracte și alte obligații anterioare datei de 1 septembrie 1939, precum și din drepturi dobândite înainte de aceeași dată. În următoarea propoziție citim ca renunțare va fi considerată ca înglobând creanțele... “. Adjectivul demonstrativ la începutul propoziției „această “se referă la propoziția precedentă, în care se explic condițiile renunțării. Formularea alin. 4 din art. 28 cu precizarea renunțării României la pretenții împotriva Germaniei și a fixării datei de 8 mai 1945 (ziua de armistițiu a Reichului) pentru scadența pretențiilor face ca lucrurile să fie cât se poate de clare. Efectele juridice ale Acordului pentru Reglementarea Plăților din 1936 sunt, fără îndoială, drepturi și pretenții dobândite dinainte de 1 septembrie 1939, și ca urmare, excluse de la renunțarea la pretenții împotriva Germaniei, care se referă doar la angajamente din timpul războiului. Așa cum reiese din reglementările Tratatului, soldul României nu s-a prescris. Doresc să mai precizez că în cadrul Conferinței de la Londra, din anul 1953, când Germania și-a asumat întreaga răspundere și responsabilitate pentru toate datoriile Reichului, a lămurit și problema soldurilor deficitare rezultate din operațiunile de cliring derulate cu Belgia, Franța, Elveția, România etc. Motivul pentru care România nu a participat la Conferința de la Londra se bazează pe art. 5 alin. 4 al Tratatului acestei conferințe, care este identic cu articolul 28 din Tratatul de Pace de la Paris. Ambele acte normative exonerează Germania de plată despăgubirilor aferente perioadei 1.09.1939 și 8.05.1944. În concluzie, acest șold este descoperit și în ziua de astăzi. Este bine de știut că această sumă nu reprezintă nici o despăgubire de război. Se poate naște întrebarea cum se calculează suma de 19,5 miliarde Euro? Plecând de la aprecierea că 1 Reichsmark este evaluat, în prezent, la 3,3 Euro, se poate calcula, estimativ, valoarea cuantumului datoriei: 3,717 miliarde Euro, fără a mai adăuga și dobânda aferentă celor 69 de ani - din 1944 până în 2013; fără a ne lansa într-un calcul matematic costisitor de actualizare, ci doar dacă am calcula o dobândă moderată de doar 2,5% pe an, se poate aprecia că valoarea totală a datoriei (suma inițială și dobânda capitalizată) se ridică la aproximativ 19,5 miliarde de Euro. În cadrul unei dezbateri din luna martie 2012, sub egida Consiliului de Administrație al Băncii Naționale a României se confirmă existența creanței asupra Germaniei la Casa de Compensație de aproximativ 1 miliard Reichsmark la sfârșitul anului 1944, fapt ce constituie un mare progres față de discreția remarcabilă a acestei instituții în ultimii doi ani. Cel mai mare succes al acestei dezbateri îl reprezintă faptul, că totuși, Bana Națională admite existența unei datorii a Germaniei față de România în 1947 de 14 miliarde de Lei, ce a fost considerată de autoritățile acelor timpuri ca fiind o „creanță nesigură asupra străinătății “. Ceea ce a fost nesigur în 1947 nu se mai poate spune astăzi despre motorul economic al Europei. Pe scurt, doresc să menționez că sub incidența Tratatului de Pace de la Paris cad, de asemenea, și creanțele private necompensate în valoare de mai multe sute de milioane de Reichsmark ale firmelor și persoanelor din România care au obținut o sentință favorabilă în baza Tribunalului Arbitrar Mixt, romano-german în perioada 1919-1928, înființat în baza art. 304, alin. b 2 al Tratatului de la Versailles. În privința părerii românilor despre datoria Germaniei, aș aminti

faptul că până în prezent peste 5600 de români au semnat o petiție lansată de mine pentru a determina guvernul să negocieze cu Germania pentru recuperarea creanței din acordul de cliring cu Germania. Având în vedere că rata de penetrare a serviciilor web, este în Germania conform unui studiu publicat recent, dublă față de rata de penetrare a serviciilor web din România și că Germania are o populație de aproape patru ori mai mare decât România, 5600 de semnături în țară ar echivala cu aproximativ 45000 de semnături în Germania. Această cifră de proporții arată incontestabil că românul nu a uitat de această datorie istorică. România nu are nimic de ascuns, ci doar de profitat de transparența maximă în aceste demersuri. Să nu uităm că Germania este o țară cu un codex moral recunoscut, care se manifestă și prin demersurile partidului „Die Linke“, partid cu 12% din Bundestag, în lămurirea acestei creanțe inițiind în 2010 două interpelări. Distinsă asistență, Permiteți-mi, înainte de a încheia, câteva remarci. Demersul tematic al acestui simpozion nu este unul antieuropean, nici unul antigerman. Incidentele de parcurs european (fie el și un parcurs istoric) nu trebuie instrumentate sau dramatizate, dar nici trecute cu vederea și cronicizate, ci gestionate cu bună credință. Rezervele față de instituțiile europene și față de preeminența Germaniei în Europa Unită nu trebuie să-și găsească în asemenea situații surse de potențare a euroscepticismului. Euroscepticismul zilei de astăzi nu este un obstacol de neocolit și nici o boală incurabilă, ci mai degrabă un simptom și un semnal față de care se poate acționa în conformitate cu interesele generale europene. Marile mutații istorice se nasc de obicei din acumulări de detalii – și izbucnesc nu odată, tot printr-un detaliu – pentru a ajunge la o nouă stare. Studiul de caz prezentat aici este doar unul din sumedenia de detalii care se aglutinează zi de zi pentru a da consistența euroscepticismului ridicat pe valul crizei și al politicilor de austeritate aflate într-o nefericită modă. Situația, rămasă deschisă, din relațiile româno-germane prezentată aici generează, și ea, o doză mai mare sau mai mică de scepticism și neîncredere - și în privința politicii Germaniei față de partenerii săi europeni de ieri și de azi, și față de etaloanele morale ale Europei Unite. Euroscepticismul de astăzi nu este însă o tendință inexorabilă și el începe de altfel a fi convertit în eurorealism. Următorul pas, salutar, ar trebui să fie o tendință pe care aş numi-o euroconstructivism. Într-o asemenea viziune poate fi soluționat și cazul încă deschis din relațiile româno-germane, dezbătut astăzi aici.

Radu Golban

VERSIUNEA ENGLEZĂ A TEXTULUI DE MAI SUS

Honoured Audience,

Allow me to start by thanking Professor Adrian Severin, Member of the European Parliament and former Minister of Foreign Affairs of Romania, for his unreserved receptivity manifested towards the idea of the current debate within this honoured place concerning the growing Eurosceptic tendencies, on the background of the crisis but also of the inadequate policies that were applied to the crisis.

I would also like to give my thanks to the reputed experts, Professor Albrecht Ritschl and Dr.

Klaus Thörner, invited to give statements within this European framework, from the position of their high competence, upon the case study of Romanian-German relations, which is the concrete object of today's reunion.

I would like to thank you all for the interest manifested towards the topic of today's debate and I am glad that among us are also a group of young journalists from Romania, which are guests of European institutions during these days.

The European integration construct known under the name of European Union is today also under an identity crisis. In the context of a long period of economic crisis the first signs of doubts towards the European integration project also emerged. In order to better understand this critical attitude towards the manner and especially towards the process of European unification, we must first predict what does Euroscepticism mean and what it refers to. This new political term lately occurs ever more frequently from the little taxpayer to the nation level. The neologism made up of the geographic denomination of the continent and the noun "scepticism", which is derived from the Greek "skeptios", meaning "seeker", is a rather generic term than a philosophic discipline opposed to political dogmatism.

Euroscepticism must not be confused with anti-Europeanism or with nationalism; it is not a political atheism, but a search for another Europe. The reasons of Euroscepticism are at least as different as Europe's peoples are. In order to better analyze and understand this phenomenon, one must identify the particular reasons of each state, of each social category, which determines people to become eurosceptics. Taking into account the fact that Europe is today, in spite of the unity appearances, at the beginning and not at the climax of integration, Euroscepticism also has a natural justification because, through its logic and definition, it is closer to the independence and sovereignty statute of each state than to the integration objective. As the European unification process generates, especially at the continent's periphery, economic problems, as a result of deindustrialization, citizens understand increasingly less why the commendable but abstract image of the European project called "warrant of peace and prosperity" overlaps with the social tension becoming reality. As abstract and general Euroscepticism in the political and public discourse seems, the more concrete becomes the protest against Germany by means of raised placards and shouted slogans from Nicosia to Lisbon. The fact that the graphics of these placards obstinately elaborates on the appearance of the same dictator, Hitler, raises the question why the protest of Eurosceptics is not directed against EU political actors from Brussels or against other Member States than Germany, why it always aims at Berlin and the leadership of the Federal Republic.

It seems that the Brussels-Berlin couple annihilates any political initiative of the other European capitals. Of course that the increasing transfers of accountability and responsibility to Berlin in Europe also generates a larger surface for criticism – more or less justified – concerning Germany. The final purpose of integration is welfare of all European citizens and not the economic performance of some by redistributing production factors in Europe.

Euroscepticism begins to cling everywhere in Europe, including Germany. German Euroscepticism is related to Germany's contribution to the European project through German transfers towards Brussels of 214 Euro per inhabitant, a sum which is a little over the EU-27 average of 190 Euro. The European project creates, through Germany's commercial surplus of over 500 billion Euro, jobs but also the image of economic performance. Thus, Germany is seen as the main contributor within the United Europe, the engine of the general development on the continent or even the philanthropist for other EU Member States. Is such a representation faithful

to the reality?

Realities are more nuanced. The analysis of Euroscepticism related to the state starts from the social responsibility towards its own citizens, which has to be also ensured in the context of migration of labour force from East to West.

The responsibility in this case belongs to the nation-state and not to Europe. Thus, we Europeanize performance but not social responsibility, which remains to the resort of the nation-state, as well as the right to stimulate economy, protect production units, so that it can ensure decent living standards to its own citizens.

Taking into account the fact that the voting right of the so-called European citizens is limited to the framework of their native country and is not Europeanized as their labour is, it is very probable that, in a near future, the Euroscepticism form that popular discontents represent articulates by means of the vote at the national level of member countries. Natural expectations of these citizens cannot be satisfied with grandiose thought slogans or with sacrifices for a better future living standard. While some EU Member States endow themselves with oversized political and architectural visions, other Member States have no vision at all. For some, Europe is an uninterrupted preoccupation and for others just a remote subject. Precisely because of that, the steps in Europe cannot be justified only through the intention of one, but always impose the acceptance from the other or others for a partnership.

In Romania, Euroscepticism, or rather Eurorealism, emerged recently, that is later than in other EU Member States. Its presence, increasingly noticed in the public space, has in large measure as a political background Brussels' as well as other European capitals' intervention in the constitutional conflict from the summer of last year, and is also due to the austerity policy imposed by Brussels. It is true that Euroscepticism emerges late in Romania, but this does not prevent it from becoming a mobilizing factor, as it happened in the case of other political outbursts from the country's recent history. For many Romanians, accession to the European Union replaced during the first years of integration the half sacrosanct communist propaganda with stories of welfare and happiness. The result for today's common man, five years after the accession to the European Union, inevitably includes the deplorable state of the country's economy following deindustrialization, the natural suspicion towards the constabulary environment nurtured by secret services, an atmosphere of mistrust towards state institutions, corruption, democracy erosion, but also lack of hope in a change for the better. And the fact that European dignitaries from Brussels and European states' leaders publicly involved in the conflict surrounding the issue of suspending the president and removing from power a political group whose governments during the last years reached a record figure concerning lack of absorption of EU funds due to corruption, justifies the question if Brussels is not in fact supporting corruption in Romania instead of fighting against it.

The relations between unequal partners are much more vulnerable in such situations. Equality of obligations also means equality of rights and benefiting from equal chances between developing countries from Eastern and Southern Europe and those consolidating their industry from the centre of the continent. European institutions have the role of treaty warrant, but also of mediator in articulating national interests of various states, in order to prevent a situation of using corruption in order to implement Realpolitik. If the accomplishment and implementation of the rule of law principles and the fight against corruption are the central objectives of European integration, then we must admit that corruption has not only corrupted people but also those who

corrupt.

In this respect, at least history confirms our position. And the institution of the European Parliament represents the most adequate headquarters for a management of historical memory. That is why I would ask your permission to make a historical recollection. After the First World War the Romanian Prime Ministers Bratianu and Averescu negotiated for almost six years with Germany for a sum of approximately 5 billion Reichsmark from the devastating affair called “General Bank” during the German occupation of 1918. Germany was not inclined to pay anything to Romania. In a select language, the reputable German Minister of Foreign Affairs, Gustav Stresemann, laureate of the Nobel Peace Prize, wrote in a telegram addressed to the German Embassy in Bucharest, on 13 November 1926, that he is ready to 0 literally – “kill” that debt of Germany towards Romania with money, asking the Bucharest ambassador to identify “interested” circles from the country who could, in exchange for payment, abandon the problem⁴. This doubtful tactics was well hidden under the shield of correctness and under the pretext of good economic relations. Probably that the sum privately offered by Stresemann was convincing for Mr. Averescu, the target of the german recommendation, who then closed once and for all the talks concerning the issue of the “General Bank”. If the name “Gustav Stresemann” has today a positive connotation, being even the name of numerous high-schools and institutes in Germany, what guarantee do we have that his tactics towards Romania was not preserved until today, when we are talking about a much higher historical debt? As can be noticed, the discussion surrounding the topic of Germany’s over 1 billion Reichsmark unsettled debt after 1947, on the basis of the Clearing Treaty, which is today in our attention at this event, is not the first of this kind in the history of the two states; it is not the first time that Romania was prejudiced. A country of Germany’s level should moreover today treat Romania, in the united European family and institutionally, as an equal partner and take responsibility for the fact that it remained several times in history indebted to Romania.

The Romanian-German economic relation from the 1936-1944 period, based on clearing and fixed exchange rates, has especially awoken my interest. Most of all, the account statement of Germany’s Compensation House, an institution functioning with the Reichsbank, took the central stage, as it presents Germany’s balances with the countries associated in this model of collaboration. The sum of 1.126 billion Reichsmark revealed by this account statement first represented only an observation and an argument within some publications; afterwards it became a challenge.

Germany’s acute lack of currency following the First World War determined the conclusion of non-currency contracts based on the merchandise exchange between Germany and other states. Such an agreement had been concluded with Romania since 1936. This agreement established that payments between Romania and Germany, originating in the merchandise exchange and from other state and private obligations, be done through a bilateral clearing between the National Bank of Romania and the German Compensation House. By means of a clause, the National Bank was nevertheless forced to pay Romanian exporters, even if necessary sums to cover them exceeded the national currency deposits of the importers. As the Third Reich Germany imported from Romania more than it exported, this obligation, in the beginning limited as a sum, came to have

---

⁴ http://digi20.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb00051967_00496.html?zoom=0.50&context=banca+general&ngram=true&hl=scan&spell=true&fulltext=banca+general&mode=simple

no conventional sum limit in 1942. The flux of Romanian merchandise towards Germany, without an adequate flux from Germany to Romania, resulted in impoverishing the Romanian population in terms of merchandise, with an increase in the inflation rate and with a Mark bond that could not be used by the National Bank of Romania in relation to the German Compensation House. This bond was a forced credit in kind given to the German economy by the Romanian economy. Although there were concerns and concrete intentions for blocking the increase of the balance (as a result of the unequal exchange with Germany), they were rejected or only formally accepted by Berlin.

According to specialized papers⁵, at the level of 1944, the active balance concerning Romania resulting after the Romanian-German clearing operations exceeded 1 billion Reichsmark. This balance is also confirmed by foreign official debt sources, such as the German Compensation House – an institution that kept the records of clearing operations with the Reichsbank⁶, The Regulating Bank of Basel⁷ and the Romanian Academy.

I consider appropriate the presentation of the legal framework in the context of which I have invoked the recovery of Germany's debts from commercial relations with Romania. First of all I am invoking Article 28, paragraph 4, of the Peace Treaty between Romania and the Allied and Associated Powers, adopted on 10 February 1947 in Paris. Taking into account the fact that payments between Germany and Romania were made on the basis of the Agreement for Regulating Payments from 1936, this agreement does not fall under the incidence of the Paris Peace Treaty, which explicitly provides that Romania does not renounce to the claims resulting from contracts and other obligations previous to the date of 1st September 1939, as well as from rights acquired before the same date. In the next phrase we read that “this renouncement will be considered as including bonds...”. The demonstrative adjective “this”, from the beginning of the phrase, refers to the preceding phrase in which the conditions of renouncement are explained. The formulation of paragraph 4 of Article 28 concerning clarification of Romania's renouncing claims against Germany and establishment of the date of 8 May 1945 (Reich's truce day) for the maturity of claims makes things as clear as possible. The legal effects of the Agreement for Regulating Payments of 1936 are, without any doubt, rights and claims acquired before 1st September 1939 and, as a result, excluded from renouncing to the claims against Germany, which strictly refers to commitments during the war. As it results from the regulations of the Treaty, Romania's balance has not prescribed.

I wish to also emphasize that during the London Conference of 1953, when Germany assumed all responsibility and accountability for all the Reich's debts, also settled the issue of deficit balances resulting from clearing operations undertaken with Belgium, France, Switzerland etc. The reason for which Romania did not participate to the London Conference is based on Article 5 paragraph 4 of the Conference Treaty, identical with Article 28 of the Paris Peace Treaty. Both normative documents exonerate Germany from paying reparations for the period between 1st September 1939 and 8 May 1944. In conclusion, this balance is unsettled even today. It is good to know that

---

⁵ Kirişescu, S., *Sistemul bănesc al leului și precursorii săi (The Monetary System of the Romanian Leu and its Predecessors)*, Second Volume, p. 503, researches within the Romanian Academy and the writings of Professor Victor Axenciuc, Senior Researcher, National Institute for Economic Research

⁶ Germany's Archives; the registry number of the German archive in Berlin is: R 2 / 222; the file includes the last account statement of the Compensation House; the contact details of German Archives are: Bundesarchiv, Finckensteinallee 63, 12205 Berlin, phone: 03018/7770-0, fax: 03018/7770-111, berlin@bundesarchiv.de

⁷ http://www.bis.org/publ/arpdf/archive/ar1944_fr.pdf, http://www.bis.org/publ/arpdf/archive/ar1943_fr.pdf

this sum does not represent war reparation.

There might be a question about how the sum of 19.5 billion Euro is calculated. Starting from the assumption that 1 Reichsmark is currently evaluated to 3.3 Euro, the total debt amount value can be calculated as estimates: 3.717 billion Euro, without adding the interest corresponding to the 69 years – from 1944 until 2013; without starting a complicated updating mathematical calculation, but only if we calculate a moderate interest of only 2.5% per year, it can be estimated that the total value of the debt (initial sum and capitalized debt) amounts to approximately 19.5 billion Euro.

During a debate taking place under the aegis of the Board of the National Bank of Romania in March 2012 it was confirmed that a bond of approximately 1 billion Reichsmark concerning Germany existed at the Compensation House at the end of 1944, a fact which constitutes a tremendous progress compared to the remarkable discretion of this institution during the last two years. The greatest success of this debate is the fact that, nevertheless, the National Bank admits the existence of a German debt towards Romania amounting to 14 billion Lei in 1947, which was considered by the authorities of those times as an “uncertain foreign bond”. What was uncertain in 1947 cannot be said today about Europe’s economic engine.

Briefly, I would like to mention that under the incidence of the Paris Peace Treaty fall also the private uncompensated bonds of several hundred millions Reichsmark concerning firms and persons from Romania who got a favourable sentence according to the Mixed German-Romanian Arbitral Tribunal in the 1919-1928 period, a court which was established on the basis of Article 304, paragraph b 2 of the Versailles Treaty.

In what concerns the opinion of Romanians regarding Germany’s debt, I would recall the fact that until now over 5,600 Romanians have signed a petition launched by me in order to determine the government to negotiate with Germany in order to recover the bond from the clearing agreement with Germany. Taking into account that the rate of penetration by web services in Germany is, according to a recently published study, double than the rate of penetration of Romania and that Germany has a population almost four times larger than Romania, 5,600 signatures in the country would amount to 45,000 signatures from Germany. This consistent number shows that Romanians have not forgotten about this historic debt.

Romania does not have anything to hide, but only to profit from maximum transparency in these undertakings. Let us not forget that Germany is a country with a reputable moral codex, which is also manifested by the initiatives of the “Die Linke” (Left) party, which has 12% of seats in the Bundestag, for clarifying this bond issue by initiating two interpellations.

Distinguished assistance,

Allow me, before closing, some remarks.

The thematic undertaking of this symposium is neither anti-European nor anti-German.

The European journey incidents (be it a historical journey, too) must not be instrumentalized or dramatized, neither overlooked nor chronicized, but managed in good faith. Reserves towards European institutions and towards Germany’s pre-eminence within the United Europe must not

find in such situations sources of nourishing Euroscepticism.

Today's Euroscepticism is not an insurmountable obstacle and neither an incurable disease, but rather a symptom and a signal towards which it can be acted according to European general interests.

Great historical mutations are usually born from accumulation of details – and ignite not once, but also by a detail – in order to arrive to a new status. The case study presented here is only one of the host of details that accumulate day by day in order to give consistency to a Euroscepticism climbing upon the wave of the crisis and austerity policies which are an unfortunate fashion. The open situation of the Romanian-German relation presented herewith also generates a higher or smaller dose of scepticism and mistrust, equally concerning Germany's policy towards its European partner of yesterday and today and the moral standards of the United Europe.

Today's Euroscepticism is not an inexorable tendency, though, and actually it is increasingly converted into Eurorealism. The next salutary step should be a tendency which I would call Euro-constructivism. Within such a vision the open case of Romanian-German relations debated here today can also be solved.

Sorin Rosca Stanescu:

Arhitectura democratica a natiunilor Uniunii Europene este asimetrica, si vrem nu vrem, in epicentrul ei este plasata Germania ca motor economic, financiar, politic, iar Romania este, vrem nu vrem, ne place sau nu ne place, la periferia acestei arhitecturi asimetrice. De aici cauza generala a euroscepticismului care pentru Romania atinge cote alarmante, tocmai fiindca asa cum s-a spus, Romania are alta situatie decat Grecia si alte state, decat Marea Britanie. In particular, una dintre cauzele euroscepticismului romanilor este generata de faptul ca Germania nu da niste raspunsuri pe care are obligatia sa le dea. Cazul prezentat astazi este un caz tipic in care Germania deja trebuia de mai multa vreme sa spuna ceva, sa recunoasca sau sa nu recunoasca aceasta obligatie pe care o are fata de Romania. Tacerea este mai condamabila chiar decat un raspuns negativ. Zilele trecute in Parlamentul Romaniei a fost o dezbatere despre DNA, o dezbatere foarte importanta in Romania. A participat Ambasadorul Germaniei. Acesta a felicitat conducerea DNA care defapt a avut rezultate slabe. Ambasadorul Germaniei nu a scos o vorba despre un caz strigator la cer in legatura cu interceptarea sub pretextul sigurantei nationale, ca si cand ar fi terorist, a magistratului Barsan, magistrat la Curtea Europeana a Drepturilor Omului si interceptarea sotiei sale, magistrat la Inalta Curte de Justitie de la Bucuresti, iar ambasadorul Germaniei nu a scos un

cuvant. Aceasta tacere, sau acest tip de tacere, alimenteaza din pacate, cresterea alarmanta a euroscepticismului la romani, iar cresterea euroscepticismului inseamna cresterea neincrederei, inseamna o masa critica din ce in ce mai mare de romani care devin anti-europeni. Eu cred ca trebuie facut ceva in acest sens.

Multumesc.

Norica Nicolai:

. Eu nu am in intentia sa mai pun intrebari cu privire la relatia dintre euroscepticism si acest singular caz. Ati dat un document astazi pe care nu-l pun sub semnul intrebării si cred ca intotdeauna s-au gasit solutii de acest tip. Este surprinzator pentru mine. Sunt un om care ma preocup de istorie, dar nu stiam ca se pune problema miturii oficialilor romani pentru a se inchide un caz. Probabil ca putem discuta despre lucrurile astea si intr-un alt context. Cert este ca un lucru e de remarcat: Germania este singura tara care permite prin lege darea de mita pentru a obtine contracte in strainatate si nu doreste sa renunte la aceasta prevedere legala. As avea insa o intrebare pentru dumneavoastra D-ule Profesor: In ce masura credeti ca mecanismul economic al Uniuunii Europene a fost influentat de ordoliberalismul german. Scoala de gandire incepe in 1932 dupa stiinta mea. Incepe la Freiburg si este defapt un meci intre o abordare juridica, vezi ce se intampla acum cu o serie de mecanisme juridice, si o abordare economica. Opinia mea este ca initial constructia europeana, decisa de americani prin Planul Marshal, a fost influentata de acest ordoliberalism, dar daca privesti structura tratatelor si o serie de mecanisme care nu permit legitimitatea anumitor institutii europene si care inlatura posibilitatea responsabilizarii anumitor lideri europeni prin mecanismele constitutionale de numire, aceasta scoala poata deveni influenta si astazi, in constructia europeana. Ati vorbit despre o comparatie intre sistemul de clearing folosit de Germania in perioada interbelica si mecanismele pe care le foloseste BCE. Noi sapt viitoare va trebui sa avem o dezbaterie in PE si sa dam descarcarea de gestiune a BCE. D-ul Draghi va fi la Strasbourg. Vom avea o discutie si noi suntem foarte preocupati de solutiile pe care le promoveaza BCE, pe care nu le consideram solutii reale ci dimpotriva, pentru un italian mi se pare surprinzator ca promoveaza aceleasi mecanisme de tip german. Care este opinia dvs in acest sens? Care sunt similaritatile intre mecanismul de clearing pe termen scurt si mecanismele de interventie (nu credite overnight, pentru ca au o alta structura, dar sunt credite pe termen scurt care au avut un efect asupra economiilor, in special in estul si sudul Europei).

Lia Epure:

Vin de la Timișoara. Sunt partener cu Radu Golban la promovarea petiției. Radu Golban, lumea nu știe, este din Timișoara, dintr-un cartier care este o zonă germano-optimistă. Noi am avut o populație germană în perioada interbelică, șvăbească, care reprezenta 32 și apoi 15%. A plecat din România din cauza presiunilor comuniste asupra familiei, deci nu avea niciun motiv negativ, negativist, de a face acest demers. Simt nevoia de a zice acest lucru, pentru că, până în toamna anului trecut, Radu Golban era profesor asociat la Universitatea de Vest din Timișoara, la Catedra de științe politice, secția în limba germană. Din toamnă, a fost anunțat oficial că nu mai avea cursurile respective, pentru că, din Timișoara, reprezentantul diplomatic, consulul german la Timișoara ar fi cerut... spun ar fi cerut și nu a cerut, pentru că e cu semnul întrebării, ca Radu Golban să nu mai aibă cursuri la Universitatea de Vest, care, nota bene, este universitate de stat, deci din bani publici. Este o mare discuție și un mare semn de întrebare cu privire la onestitatea evaluării demersului lui Radu Golban și față de propria lui persoană și personalitate. Nu intrăm în detalii acum. Cine dorește să afle, mare parte din aceste lucruri sunt spuse în Ziua de Vest, acolo unde mă bucur foarte tare, unde o să găsiți și campania, pentru că eu cred că, alături de aproape cei 6000 de români care au semnat pot fi, în câteva zile 60.000 de români dacă lumea știe de această campanie, de acest capăt de fir care se găsește și în ediția noastră on-line, unde oamenii pot intra. Sunt aici studenți la drept, la jurnalism. Pot intra, pot lua atitudine ca cetățeni europeni, ca cetățeni euro-optimiști și germano-optimiști față de această situație. Pentru că, de fapt, noi ce vrem, noi vrem să sensibilizăm Guvernul României. El este cel căruia i se cere personalitate pentru a da o formă concretă acestui demers pe care îl așteptăm. Mulțumesc

Klaus Thorner:

Comerțul de cliring și interesele germane în România în perioada 1932-1939

Odată cu refuzul final al planurilor de confederație danubiană și respingerea tuturor încercărilor de realizare a unui bloc agrarian al statelor din Europa de Est și de Sud-Est în

1932, proiectele cele mai amenințătoare la adresa scopului german de a-și asigura o zonă economică suplimentară au eșuat.

În această situație, guvernul german a început să scoată țările din Europa de Sud-Est de sub influența Franței prin intermediul strategiei sale de contracte preferențiale bilaterale, pentru a le lega economic (și, în cele din urmă, și politic) de interesele germane și pentru a pune bazele unei mari zone economice germane prin includerea Europei de Est și de Sud-Est.

Ministerul de Externe german a anunțat, în august 1932, că cea mai importantă sarcină pentru deceniile următoare este deschiderea piețelor din Iugoslavia și România pentru economia germană. Existau multe șanse pentru o implicare germană de succes, după ce creditele franceze se încheiaseră în timpul crizei economice mondiale. În ciuda scăderii comerțului exterior german în cursul crizei economice mondiale și a scăderii posibilităților și așa reduse de importuri privind produse agricole datorită unui protecționism agrar în creștere, receptivitatea pieței germane a devenit elementul principal în combaterea supremației franceze pe piața de capital a Europei de Sud-Est. Începând cu 1932, membrii conducerii grupului german *Mitteleuropäischer Wirtschaftstag* și trustul chimic *IG Farben*, în colaborare cu guvernul german au întreprins călătorii de sondare și negocieri în Iugoslavia, România și Bulgaria. Concluziile acestor călătorii au fost utilizate pentru conceperea contractelor economice care au fost semnate cu guvernele din Europa de Sud-Est în anii următori.

Preluarea acestui concept de către Partidul Național-Socialist al Muncitorilor Germani (NSDAP) este atestată de anele strict confidentiale ale biroului departamentului sud-estic de politică externă (APA) al NSDAP din 27 octombrie 1934. În cadrul acestora sunt menționate elementele care pot garanta o confruntare de succes a Germaniei în spațiul sud-estic. Documentul ar trebui înțeles ca fiind un program de urgență, dar și un „program pe termen foarte lung”. În centrul său se situează solicitarea ca Europa de Sud-Est să fie inclusă în sfera de influență germană și că așa numitul „sistem nefiresc al pactului dintre Franța și Italia” ar trebui distrus printr-o politică activă de relații externe ale Germaniei. Europa de Sud-Est trebuia să fie utilă pentru Germania, înainte de toate ca zonă de ocupație economică. Pentru fiecare țară din Europa de Sud-Est, autorii aveau în vedere un plan german de operațiuni.

În România, relațiile externe ale Germaniei trebuiau desfășurate pentru întărirea poziției regelui și cooperarea cu cercurile militare. Țara trebuia extrasă în mod izolat din orice alte alianțe. Un punct de plecare promițător ar fi fost intensificarea comerțului cu Germania, pentru că România căuta o piață pentru abundența sa de produse agricole. Germania ar fi trebuit să își asigure nu doar grâul românesc, ci și materia primă pe care nu o putea primi decât pe „calea maritimă nesigură”: petrolul. România era gata să livreze, în schimbul unor asigurări corespunzătoare din Germania privind achiziționarea de produse agricole, și această materie primă în regim de schimb în natură, fără bani. O achiziție de petrol fără bani era de mare importanță pentru Germania pentru că acesta era puțin capabil să acționeze pe piața valutară în anii '30.

Pentru întreaga perspectivă a politicii germane vizând Europa de Sud-Est se recomanda ca Germania să nu încerce să își realizeze interesele prin atacuri frontale. Perspectiva acestui concept ar fi fost bună pe termen lung, pentru că „timpul lucra pentru Germania”. Ca sprijin esențial pentru această politică sud-est europeană, autorii textului menționau politica de comerț exterior și o „politică culturală hotărâtă”. Conform comentariilor lor:

„Dacă aceste metode vor fi utilizate așa cum trebuie și dacă va prevala dorința de a orienta politica externă germană către sud-est după aceste directive, atunci nici Franța și nici Italia nu vor mai fi stăpânii politici ai spațiului sud-estic, ci doar Germania”. (Ibid.).

În iulie 1934, rezervele germane de aur și rezervele de valută forte au scăzut la nivelul minim de 78 milioane mărci imperiale (*Reichsmark*). Guvernul german a reacționat cu un așa numit Nou Plan față de această situație. Noul Plan a fost anunțat pe 24 septembrie 1934 de către ministrul afacerilor economice, Hjalmar Schacht. Planul implica un control atotcuprinzător și direct al statului și un sistem controlat de comerț exterior.

Noul plan a fost gândit nu doar ca o reacție pe termen scurt față de lipsa valutei forte, ci și ca un instrument pentru „modificarea sistematică” a structurii importului german. Acesta îndrepta comerțul exterior german în direcția înarmării și a priorităților de război. În practică, noul plan era conceput să reducă în mare măsură importul de bunuri prelucrate și de larg consum și să le înlocuiască cu importuri de produse alimentare și materii prime controlate pe termen lung, care nu erau disponibile în cantități suficiente în cadrul Germaniei. Noul plan constituia o componentă a unui program mai amplu de pregătire economică pentru război. Doar guvernul urma să decidă în privința necesităților și cerințelor. Statul reglementa importul prin intermediul unei liste de priorități privind materiile prime, alimentele și hrana și putea lua dispoziții privind utilizarea lor.

Noul plan privind comerțul exterior se baza pe acorduri bilaterale și contracte de schimb în natură. Principiul esențial al noii politici de comerț exterior consta în faptul că Germania trebuia să facă achiziții pe cât de mult posibil din state care puteau furniza materii prime și produse agricole și acceptau drept plată produse germane în locul valutei forte. Contracte de cliring trebuiau încheiate cu asemenea țări.

Țările sud-est europene, accesibile ca abordare, erau foarte interesante și importante pentru Germania și planurile de război germane datorită locației lor geografice și resurselor lor de materii prime și produse agricole. Printre obiectivele noului plan era și căutarea de noi parteneri comerciali, care erau vulnerabili din punct de vedere militar în cazul implicării în război.

Deși politicile noului plan au fost inițiate pe fundalul problemei valutei forte, la care și alte guverne au reacționat prin măsuri de control ale cursului de schimb și semnarea de contracte de cliring, guvernul național-socialist a avut succes prin aplicarea unor metode economice rigide, totalitare și planificate și prin exploatarea nevoilor de export ale statelor sud-est europene utilizând contracte de cliring în natură fără a fi nevoie de alte metode de penetrare a unei mari arii economice.

Contractele de cliring fixează pe hârtie o sumă reciproc stabilită, în așa fel încât doar surplusul de cerere a obligațiunilor (sau viceversa) trebuie să fie achitat prin plată sau credit. Astfel, un cliring forțat, pentru colectarea datoriilor putea fi acoperit cu sorți de izbândă doar de către statele care aveau un sold pasiv în schimburile cu Germania, deoarece doar profiturile rezultate din solicitările germane către statele respective puteau satisface vechile solicitări ale acelor state.

La scurt timp după 1934, au fost semnate primele înțelegeri de cliring. Ministrul pentru Afaceri Economice Schacht a ordonat prin circulare secrete asociațiilor industriei germane să

crească importurile din țările cu acorduri de cliring și să reducă exporturile pentru acestea. Dacă țările cu acorduri de cliring ar fi dorit să rețină profiturile germane ar fi trebuit să se confrunte cu deficitele germane neplătite, astfel că comerțul de cliring a avut efectul de a masca împrumuturi către economia germană. Deja la sfârșitul lunii decembrie 1934, datoriile germane din cadrul tuturor contractelor de cliring au atins suma de 450 milioane mărci imperiale, cea mai mare parte privind țări din Europa Centrală și de Sud-Est. În martie 1935, această sumă a crescut la 567 milioane de mărci imperiale. În ciuda acestor deficite, Germania a devenit, în urma comerțului de cliring, un importator masiv de produse agricole, ceea ce a determinat creșterea valorii mărcii germane în raport cu puterea de cumpărare locală. Aceasta a însemnat o devalorizare relativă a altor monede și prețuri mai mici pentru importurile germane.

Supraestimarea mărcii imperiale a influențat nu doar comerțul țărilor având acorduri de cliring cu Germania, ci și prețurile lor interne și în general agenda lor de comerț exterior. Prețurile mari pe care partea germană și le-a asigurat pe hârtie în cadrul contractelor de cliring pentru produse agricole și materii prime au influențat nivelul prețurilor interne ale țărilor sud-est europene și a crescut prețul bunurilor lor de export, într-o așa măsură încât alte state au fost descurajate să le mai achiziționeze. De asemenea, devalorizarea monedelor sud-est europene în comparație cu marca imperială a complicat comerțul Iugoslaviei, Bulgariei și României cu alte state. Posibilitățile lor de a putea plăti pentru importurile non-germane au scăzut.

Politica de comerț exterior a noului plan s-a dovedit de succes în privința măsurilor de urgență pe termen scurt, dar și pentru obiectivele pe termen lung. Pe termen scurt s-a reușit garantarea celor mai necesare importuri în ciuda situației valutare restricționate. Pe termen lung, noul plan și contractele de cliring au inițiat schimbarea structurală și concentrarea geografică a comerțului exterior german asupra Europei de Sud-Est. Importul de bunuri prelucrate și semi-prelucrate a fost serios limitat în timp ce exportul de materii prime și grosul comerțului exterior german s-a mutat în direcția Europei de Est și de Sud-Est. Importul german de produse procesate a scăzut în perioada 1934-1937 cu 63%, în timp ce importurile de minereu au crescut cu 132%, de petrol cu 116% și de grâu cu 102%.

Țările din Europa de Sud-Est au devenit în urma noului plan cea mai importantă bază de materii prime și produse agricole pentru economia germană. În același timp, acestea nu au mai avut nici o posibilitate de a cumpăra și a vinde fără restricții în Germania. Comerțul lor exterior era controlat și reglementat de către Germania în orice domeniu.

Țările respective au trebuit să-și adapteze și să-și subordoneze producția din ce în ce mai mult în conformitate cu oferta economiei germane. Prin intermediul sistemului raționalizat și fix de cliring partea germană putea să amenințe întotdeauna în ultimă instanță cu oprirea parțială sau temporară a importului unui produs sau cu „reexaminarea” întregii relații economice. Prin forțarea artificială a prețurilor în cadrul comerțului în natură statele sud-est europene au fost din ce în ce mai mult izolate față de sistemul pieței mondiale, cu consecința că partea germană le putea impune un anumit curs de schimb. Astfel, ele au decăzut din ce în ce mai mult, până la statutul de colonii germane neoficiale.

În martie 1935, guvernul român și-a luat angajamentul de a livra 150.000 tone de carne și 500.000 tone de grâu comestibil. O altă cantitate convenită de livrări din România în cadrul acordului de cliring a fost stabilită în petrol. Baza formală pentru aceste livrări a fost un

contract de afaceri, un contract comercial și un contract de transport, toate încheiate în primăvara anului 1935. Acestea conțineau clauza națiunii cea mai favorizată în privința comerțului, transportului și afacerilor, dar și acordurile vamale detaliate pentru numeroase bunuri.

În plus, aceste acorduri au constituit baza comisiilor guvernamentale comune germano-române care s-au reunit pentru prima oară în septembrie 1935. În cadrul acestor întâlniri comune care se desfășurau anula au fost stabilite nivelul anual și compoziția schimbului comercial. Companiile private sau birourile comerciale ale statelor putea prelua doar anumite contingente ale livrărilor desfășurate în acest cadru. Un Acord de compensare Germano-român încheiat în mai 1935 a decis desfășurarea întregului schimb de mărfuri ale ambelor țări în cadrul procedurii de cliring.

Realocarea dorită a importurilor de alimente și materii prime din exterior către Europa de Sud-Est a fost din ce în ce mai mult realizată prin intermediul unor contracte de cliring. În timp ce comparația între primul trimestru din 1934 și primul trimestru din 1935 indică o scădere a importurilor germane din exterior cu 28%, importurile germane din Europa de Sud-Est au crescut în termeni comparativi cu 43%.

În același timp, toate statele sud-est europene au acumulat credite de cliring. În cazul Iugoslaviei solicitările neacoperite de către Germania se ridicau în 1936 la 35 de milioane de mărci imperiale, în cazul României la 18 milioane iar în Bulgaria la 10 milioane de mărci imperiale.

În timp ce Germania nu mai primea împrumuturi din Statele Unite, Franța și Marea Britanie, statele sub-dezvoltate din Europa de Sud-Est ajunseseră creditori ai Germaniei prin intermediul comerțului de cliring.

Per ansamblu, politica germană a contractelor cu statele sud-est europene era bazată pe o deviză înscrisă într-o circulară a Ministerului de Externe din 30 aprilie 1937, care spunea că, cu cât se reușește „legarea economică fiecărei țări sud-estice de noi” cu atât mai greu va fi posibil să apară în spațiul danubian vreo structură economică îndreptată împotriva Germaniei, „chiar și în cazul schimbării actualei configurații politice”. (circulară AA, Ritter, 30. 4.1937, zit. n. Seckendorf 1980: 215)

După ce scopul politicii germane de a izola complet Europa de Sud-Est de piața mondială și de a o lega definitiv de așa numita sferă economică germană a devenit evident la mijlocul anilor '30 și guvernele sud-est europene au devenit conștiente de strategia germană, politica comercială bilaterală a Germaniei s-a lovit de o opoziție în creștere. Înainte de toate, Iugoslavia și România au încercat să își reducă creditele blocate prin contractele de cliring și au refuzat să livreze produse către Germania în mari cantități, pe care sperau să le vândă pe piața mondială în schimbul valutei forte.

România a limitat în 1937 exportul de petrol și produse petroliere către Germania menționate în contractele de cliring cu 20%. Guvernul iugoslav a refuzat să livreze cupru prin schimb de tip cliring către Germania și a cerut plata în valută forte.

Guvernul român a încercat în decembrie 1937, în timpul negocierilor cu guvernul german, să oprească extinderea comerțului germano-român. Se dorea o înghețare a volumului comercial la nivelul anului 1937. Cu toate acestea, influența germană asupra comerțului exterior

românesc devenise deja atât de mare în acel moment, încât guvernul român nu și-a putut susține poziția împotriva intereselor germane. Astfel, șeful echipei de negociere germane, Helmut Wohlthat, i-a putut confirma în cele din urmă șefului său, Göring, că „după negocieri lungi și dificile” o nouă creștere a nivelului comerțului putea fi stabilită cu o treime peste cea din anul precedent.

Guvernul german a reacționat la încercările de revoltă din statele sud-est europene prin creșterea prețurilor și o nouă scădere a taxelor vamale pentru produse agricole. În acest timp, guvernele Marii Britanii și Franței nu au făcut eforturi semnificative pentru a crește în mod substanțial importurile din Europa de Sud-Est. De asemenea, ele s-au abținut să facă presiuni asupra Germaniei pentru o întoarcere la sistemul comercial multilateral.

În România, trustul chimic *IG Farben* și asociația benzinei au început, de la mijlocul anilor '30, împreună cu *Dresdner Bank* bătălia decisivă pentru puțurile de petrol, „unul dintre cele mai importante deziderate ale statului major german” (Sohn-Rethel 1992: 105). Deși încă în 1934 doar 16% din nivelul tuturor exporturilor de petrol germane provenea din România, această pondere a crescut pe baza acordurilor de cliring din 1935 la 37%.

Biroul pentru construcție economică al guvernului german a prezentat, la începutul lunii august 1938, o informare despre elementele necesare pentru mobilizarea de război și baza necesară de rezerve petroliere. În acest document se reiterează importanța vitală a zonei economice sud-est europene pentru desfășurarea războiului. Autorii scriau:

„Singura modalitate pentru acoperirea imediată a deficitelor de mobilizare în perioada 1938-1939, care permite, în același timp, o libertate de mișcare semnificativă prin cantitatea și calitatea producției este în caz de mobilizare: păstrarea zonei economice sud-est europene deschisă față de influența germană, cu solicitarea ca aproximativ 50% din profitul românesc realizat în urma exportului de resurse de subsol către alte țări să fie acordat Germaniei.” (*RWA-Aufzeichnung*: Necesarul și situația resurselor petroliere în caz de mobilizare, 8 august 1938, zit. n. Kube, 1986: 263f)

După Acordul de la München, regii României și Bulgariei și șeful guvernului iugoslav s-au deplasat la Londra. Ei au indicat faptul că statele lor sunt sufocate din punct de vedere economic de către Germania și au cerut sprijinul guvernului britanic pentru eliberarea lor din aceste lanțuri. Cu toate acestea, guvernul de la Londra nu era pregătit să garanteze achiziționarea produselor sud-est europene la o scară atât de mare precum importurile germane. Între timp, ministrul francez de externe George Bonnet a ordonat guvernului său să evite orice mișcare care ar putea crea impresia restricționării activităților germane în Europa de Sud-Est.

După ce Regele României, Carol II, a fost primit la Londra și Paris cu declarații de temporizare, el a luat imediat legătura cu guvernul german pentru nu mai vedea nici o alternativă la legătura strânsă a României cu Germania. La sfârșitul lunii noiembrie 1938, el s-a întâlnit la Leipzig cu Hermann Göring, care și-a manifestat dorința de intensificare a schimburilor comerciale germano-române. În cadrul acestor schimburi comerciale „livrările de petrol românesc în mari cantități” și „dezvoltarea zăcămintelor românești de minereu” erau foarte importante. Carol practic a venit singur în întâmpinarea îndeplinirii solicitărilor germane. În schimbul acestei atitudini, el a cerut încetarea susținerii germane pentru grupul

fascist al Gărzii de Fier⁸ și creșterea livrărilor de materiale de război. Cea de-a doua solicitare nu era dificil de realizat pentru guvernul german, pentru că România urma să fie un avanpost sud-est european în timpul războiului împotriva Uniunii Sovietice.

La începutul lunii februarie 1939, cel mai important emisar special al lui Göring pe probleme economice ale Europei de Sud, Helmut Wohlthat, s-a deplasat la București pentru a desfășura negocieri. Guvernul român a refuzat să accepte primul punct principal al acordului bilateral denumit de guvernul german „cooperare industrială printr-o comisie industrială mixtă”, pentru că se temea pe bună dreptate că Germania va interzice României „autodeterminarea în domeniul industrializării” (Raportul Wohlthats pentru Göring privind negocierile sale de la București, 10. - 3/23/1939, 3/27/1939). Doar în urma unor presiuni deosebite din partea Germaniei și în contextul intervenției germane în Cehoslovacia, guvernul român a acceptat să semneze un acord economic comprehensiv.

Acordul economic germano-român semnat pe 23 martie 1939 a devenit modelul integrării de durată a Europei de Sud-Est în zona economică extinsă a Germaniei. Pe baza acordului, întreaga economie românească urma să se transforme și să se adapteze pe termen lung la nevoile zonei germane. România trebuia să livreze materii prime și produse agricole și să renunțe la dezvoltarea unei industrii prelucrătoare proprii semnificative. Contractul însemna cea mai mare convertire constituțională de până atunci a conceptului economiei germane suplimentare propagat de multă vreme. Contractul fixa o perioadă de cinci ani pentru planurile de a extinde ponderea Germaniei în cadrul comerțului exterior al României la 45%. Pentru aceasta, producția agrară și de materii prime a României trebuia să fie adaptată cerințelor economiei germane. Acest lucru implica producția și procesarea forțată de petrol, mangan, cupru, bauxită, crom și alte materii prime. Acordul includea, printre altele, următoarele puncte:

1. Extinderea și orientarea producției agricole românești cu precădere spre cultivarea furajelor, plantelor oleaginoase și plantelor tehnice,
2. Întărirea industriei forestiere și a lemnului din România,
3. Dezvoltarea forțată a resurselor minerale românești prin intermediul unor companii mixte germano-române,
4. Realizarea unui program petrolier generos, de asemenea de către o companie mixtă germano-română,
5. Participarea germană în cadrul băncilor românești,
6. Eliminarea rețelei de controale românești ale traficului comercial și ale sistemului de control al comerțului, cu precădere în scopul unei evacuări rapide și fără probleme a bunurilor destinate Germaniei,
7. Echiparea forțelor armate române cu armament german în schimbul petrolului românesc.

În privința produselor agricole, 700.000 tone de grâu, 200.000 tone de porumb, 300.000 tone de furaje pentru animale și 200.000 tone de carne de porc și porci în viu trebuiau livrate doar în 1939 din România în Germania. O înțelegere specială semnată pe 20 iulie 1939, încheiată

---

⁸ Garda de Fier a apărut ca urmare a crizei economice mondiale în contextul radicalizării dreptei românești. Cu sprijinul Germaniei, această organizație s-a dezvoltat în ciuda numeroaselor interdicții împotriva organizațiilor paramilitare de masă din anii '30. La sfârșitul anilor '30 ea a devenit o importantă forță internă și a fost implicată în câteva tentative de puci și în pogromurile împotriva populației evreiești.

tot pentru o perioadă de cinci ani, stipula asigurarea din partea României că va trimite cel puțin 75% din exporturile totale anuale de grâu în Germania. Pentru perioada 1939-1940, un contingent de cel puțin 1,5 milioane de tone de grâu a fost asigurat. Serviciile germane au determinat alegerea grâului.

O importanță specială pentru economia de război a Germaniei o avea obligația României, prin contractul din martie 1939, de a crește exportul de petrol către Germania de la 20 la 25% din întregul volum al acordului de cliring. Contractul prevedea, nu în ultimul rând, formarea unor zone de comerț liber pentru complexele industriale germane și companiile de transport din România. În aceste zone trebuiau înființate complexe industriale și societăți comerciale, dar și depozite și spații de transbordare pentru transportul german. În zonele de comerț liber urma să fie eliminată taxa vamală pentru producerea, schimbul și procesarea bunurilor. Pentru asigurarea legăturii de transport, zonele de comerț exterior au fost înființate în porturile de la Dunăre și Marea Neagră pentru că companiile germane sperau să descopere noi piețe de desfacere în Orientul Mijlociu. Al treilea articol al contractului obliga guvernul român să elimine sau să schimbe legile care erau împotriva expansiunii capitalului german în România. Era vorba în special despre zonele industriei petroliere și despre zonele miniere. O lege românească din anii '20 împiedica dezvoltarea și exploatarea de noi zăcăminte de petrol și materii prime de către capitalurile străine.

Imediat după semnarea contractului echipe de experți au fost trimise în România pentru dezvoltarea tehnologică a economiei agrare, forestiere și a pescuitului, precum și pentru exploatarea materiilor prime. În contextul creșterii abrupte a comerțului cu grâu, în perioada aprilie 1939 – octombrie 1943 au funcționat un număr total de 15 societăți comerciale germano-române care se ocupau exclusiv de exportul de grâu către Germania. În aceeași perioadă, au fost înființate opt alte companii germano-române pentru organizarea cumpărării și procesării fructelor, legumelor și oleaginoaselor. Aceste noi structuri și comerțul controlat cu produse agricole erau viabile doar conform reglementărilor contractelor economice care permiteau exporturi directe de capital către România. Pe baza contractelor au mai fost fondate încă trei companii germano-române care urmau să impulsioneze cultivarea plantelor textile.

Planificatorii economici germani observau cu satisfacție că acordurile germano-române depășeau cu mult orice late contracte economice încheiate până atunci între state independente, pentru că includeau o coordonare a unor părți esențiale ale producției și comerțului. „Momentul special și absolut nou adus de aceste contracte în istoria economică modernă” este reprezentat de „ajustarea aproape integrală a capacităților de producție ale unei țări în funcție de capacitățile de producție ale altei țări”. Controlul și restructurarea economiei românești doar prin contract și fără o ocupație militară directă a țării a fost întâmpinată cu mare interes de lumea profesională din Germania. Guvernul german spera într-un efect simbolic al cazului României. Negociatorul-șef Helmut Wohlthat mai observa:

„Toate țările sud-est europene ar trebui să vadă cine deține adevărata supremație susținută de realitățile economice de pe malurile Dunării; Germania prin intermediul unui nou tip de contracte moderne, iar Anglia și Franța doar prin pretenții depășite și propagandă”. (Raportul lui Wohlthat, 27 martie 1939)

prin intermediul principalei sale arme din anii '30, contractele bilaterale preferențiale și de cliring, Germania câștigase pentru prima oară o poziție dominantă în Iugoslavia, România și Bulgaria, înainte de izbucnirea celui de-al Doilea Război Mondial. Importul de tip monopolist și realizat fără folosirea de valută forte în ceea ce privea materiile prime și produsele agricole ale acelor state formau o componentă esențială a pregătirilor de război ale Germaniei. Exporturile neacoperite de livrări corespunzătoare din partea Germaniei către Iugoslavia,

Bulgaria și România au dus la degradarea statutului celor trei țări sud-est europene și danubiene la nivelul de creditori ai economiei de război a Germaniei hitleriste. Încă din 1936 s-au acumulat o cincime din datoriile totale înghețate ale Germaniei către cinci state sud-est europene, Bulgaria, România, Iugoslavia, Ungaria și Grecia. Europa de Sud-Est urma să devină un „spațiu adițional”, ca rezervor de materii pentru economia germană, un element fundamental pentru războiul mondial al Germaniei pentru „spațiu vital”.

VERSIUNEA ENGLEZĂ A TEXTULUI DE MAI SUS :

Clearing Trade and German interests in Romania in the years from 1932-1939

With the final refusal of the Danube-confederation plans and the rejection of all attempts for the realisation of an agrarian block of east European and southeast European states in the year 1932 the most dangerous projects for the German goal to secure a supplement economic zone had failed. Now the German government started to solve the countries of Southeast Europe from the influence of France by means of her strategy of bilateral preference contracts, to bind them economically (and in the end, also politically) to itself and to lay the bases for a German great economic area under inclusion of East Europe and Southeast Europe. From the Foreign Office came in August, 1932 the announcement , that it is the most important task for the next decades to open up the markets from Yugoslavia and Romania for Germany. Now there are big chances for a successful German engagement, after the credits from France came to an end during the world economic crisis. In spite of the shrinking of the German foreign trade in the course of the world economic crisis and the small possibilities for imports of agricultural products narrowed because of the increased agrarian protectionism the receptiveness of the German market turned to get the determining vehicle to push back the French supremacy at the capital market of southeast Europe. From 1932 board members of the German group of the Mitteleuropäischer Wirtschaftstag and the chemical trust IG Farben in cooperation with the German government undertook intensive investigation and negotiations travels to Yugoslavia, Romania and Bulgaria, The findings from these travels were used for the concepts of the economic contracts which were signed with the southeast European government in the coming years. The takeover of this concept by the NSDAP verify a strictly confidentially stated recording of the department of southeast of the foreign-policy office (APA) of the NSDAP from 27th of October, 1934. Here were listed points which can guarantee a successful fight of Germany in the south-east space. The document should be understood as an emergency programme as well as as a "programme for very long view". In the centre stood the demand that Southeast Europe should be a German sphere of influence and that the so called "unnatural pact system of France and Italy" should be destroyed by an

active German foreign affairs politics. Southeast Europe should be valid for the German empire above all as an economic occupation area. For every single southeast-European country the authors outlined a German plan of operation. In Romania the German foreign affairs should work towards a strengthening of the position of the king and a cooperation with the military circles. The country must be extracted in isolation, from all other alliances. A promising point of departure would lie in the intensification of the German trading, because Romania are looking for a market for his abundance in agricultural products. The German empire should secure not only the Roumanian grain, but also that raw material which it can receive, otherwise, only on the "unsafe oversea way": Oil. Romania will be ready to deliver, for suitable assurances from Germany for the purchase of agricultural products also this raw material on the exchange way without money. A cashless oil purchase was from great importance for the German empire because it was hardly capable of acting on the foreign exchange market in the 1930s. To the whole perspective of the German Southeast Europe's politics the advice was given, the German empire may not try to realise his aims in a frontal attack. The perspective of the concept would be good in a long view, because "the time works for Germany". As essential aid of this Southeast Europe's politics the authors of the text mentioned the foreign trade policy and "a purposeful cultural politics". Their Résumé: If these methods will be used properly, and if the will prevails to orientate the German foreign politics in the southeast after this directives, then not France or Italy will be the political master of the south-east space, but solely Germany. (Ibid.). In July, 1934 the German reserves of gold and foreign exchange reserves fell on a low level of 78 million imperial marks. The German government reacted with the so called New Plan reacted to this development. The New Plan was announced on 24th of September, 1934 by the minister of economic affairs, Hjalmar Schacht. The plan implies a comprehensive and direct state control and a steering system of the foreign trade. The new plan was thought not only as a short-term reaction to the shortage of foreign exchange, but also as an instrument for a 'systematic shifting' of the German import. He straightened the German foreign trade in favour to armament and war priorities. In practice the new plan was aimed to short in wide range the import of finished and consumer goods and to replace them with a controlled and long-term import from foodstuffs and raw materials which a not available in sufficient quantities in the German empire. The new plan was a component of a big programme of economic war preparation. Only the government decided over the needs and demands. The state regulated the import by a priority list for raw materials, food and feeds and disposed of their use. The new plan moved the foreign trade on bilateral agreements and cashless exchange contracts. The essential principle of the new foreign trade policy consisted in the fact that the German empire should shop so much as possible in states which could deliver raw materials and agricultural products, and accepted as a payment instead of foreign currency German products. Clearing contracts should be concluded with such countries. The southeast European states accessible about the country road were for the German empire and the German war plans very interesting and important on account of her geographic location and her resources in raw materials and agricultural products. Within the scope of the new plan trading partners should be searched, where they lay in case of war involvements in the area of the own weapons". Although the politics of the new plan was initiated before the background of the foreign currency problem to which also

other governments reacted with a foreign currency exchange control and the signing of clearing contracts, the national-socialist government succeeded by means of the applied rigid, totalitarian and planned economic methods and under exploitation of the export needs of the southeast-European states in using the cashless clearing contracts without for the penetration of the big economic area concept. Clearing contracts charge the mutual demands on the paper, so that only the surplus of the demands about the obligations (or vice versa) had to be paid by payment or credit. Hence, a compulsive clearing, for collecting the debts, could be covered only by such states with view of success which had a passive balance in the exchange with the German empire, because only from the profits of the German demands to the foreign countries the old demands of the respective states could be satisfied. Briefly after 1934 the first clearing arrangements were met, Minister for Economic Affairs Schacht ordered the associations of the German Industry in confidential circulars to raise the imports from the clearing countries and to reduce exports to them. If the clearing countries had wanted to withhold German profits, they faced now to unpaid German deficits, so that the clearing trade had the effect of concealed loans for the German economy. Already at the end of December, 1934 the German debts within the scope of all clearing contracts reached a sum from 450 million imperial marks, the biggest part with countries of Central Europe and Southeast Europe. In March, 1935 this sum rose on 567 million imperial marks. Regardless of these debts the German empire reached in trade with the clearing states as a bulk buyer from agricultural products a higher valuation of the imperial marks than justified by the local purchasing power. This implied a relative devaluation of the other currencies and lower German import prices. The overestimation of the imperial marks influenced not only the trade of the clearing countries with the German empire, but also their internal prices and their foreign trade generally. The high prices of which the German side assured on the paper in the clearing contracts for agricultural products and raw materials influenced the internal price level of the southeast-European countries and raised the price of her export goods so much that other states were deterred from the purchase. Also the devaluation of the southeast-European currencies towards of the imperial marks complicated the trade of Yugoslavia, Bulgaria and Romania with other states. Their possibilities to be able to pay for non-German imports decreased. The foreign trade policy of the new plan turned out successful concerning the short-term emergency measures as well as the long-term basic objectives. At short term one succeeded in guaranteeing the most necessary import in spite of the restricted foreign currency situation. In the long term the new plan and the clearing contracts initiated the aimed structural change and the geographic concentration of the German foreign trade on Southeast Europe. The import of finished goods and semi manufactured products was considerably limited just as the exportation by raw materials and the weight of the German foreign trade shifted in the direction of East Europe and Southeast Europe. The German import of processed products decreased between 1934 and 1937 about 63%, while the import of ores rose about 132%, from oil about 116% and from grain about 102%. The countries of Southeast Europe became by means of the new plan the most important base of raw materials and agricultural products of the German economy. At the same time every possibility was taken from them to buy and sell without restrictions in the German empire. Their foreign trade was controlled and regulated by the German empire in every respect. They had to adapt and

subordinate their production increasingly to the supply of the German economy. Within the rationed and fixed clearing system the German side could threaten as *ultima ratio* always with a partial or complete import stop for single products or with a 'examination' of the whole economic relations. By artificial forcing up of the prices within the scope of the cashless trade the southeast-European states were extracted increasingly from the world market system, with the result that the German side could dictate exchange rates to them. Thus they were degraded more and more on the status of informal German colonies. In March, 1935 the Romanian government committed itself to the delivery of 150,000 t of meat and 500,000 t of feed grain. Another agreed portion of the Roumanian deliveries within the scope of the clearing was fixed to oil. The formal basis for these deliveries formed a place of business contract, commercial contract and shipment contract concluded in spring, 1935. This contained the mutual grant of the most-favoured treatment for trade, shipment and business as well as detailed duty arrangements for numerous goods. In addition, it came to the foundation of the German Romanian government committees which met for the first time in September, 1935. On the common meetings taking place yearly from then on the annual extent and the composition of trade were fixed. Private companies or state offices could only take over contingents of delivery in this frame. A German Romanian offset agreement concluded in May, 1935 determined to carry out the whole exchange of commodities of both countries in the clearing procedure. The aimed relocation of the food and raw material imports from overseas to Southeast Europe was increasingly realised by the clearing contracts. While in the comparison of the 1st quarter in 1934 with the 1st quarter in 1935 the German imports decreased from overseas about 28 percent, the German imports from Southeast Europe rose in the comparative time by 43 percent. At the same time all southeast-European states accumulated clearing credits. In case of Yugoslavia the demands not redeemed by the German empire amounted in 1936 to 35 million imperial marks, in Romania 18 million and in Bulgaria 10 million imperial marks. While the German empire no longer received loans from the USA, France and Great Britain the underdeveloped held states of southeast Europe get lenders for Germany in the frame of Clearing Trade. All together the German contract politics with the southeast-European states was aimed on a slogan written in a circular of the Foreign Office from the 30th of April, 1937, which said, the more one succeeds "in tying up each of the southeast countries individually economically to us", even heavier it will be possible "even in case of a change of the current political constellation" to bring together an economic combination directed against Germany in the Danube space "" (circular of AA, Ritter, 30. 4.1937, zit. n. Seckendorf 1980: 215) After the aim of the German politics to cut off completely Southeast Europe of the world market and to bind them definitely in the so-called great German economic sphere became clear in the middle of the 1930s, and the southeast-European governments saw through the German strategy, the bilateral commercial policy of the German empire bumped into growing opposition. Above all Yugoslavia and Romania strove for a reduction of her blocked credits from the clearing contracts and refused to deliver products in larger quantities in the German empire which they hoped to sell on the world market for foreign currency. Romania limited in 1937 his export of oil and oil products in the German empire within the scope of the clearing contracts on 20 percent. The Yugoslav government refused to deliver copper in the clearing exchange in the German empire, and

required the payment in foreign currency. The Romanian government tried in December, 1937 during negotiations with the German government to stop an expansion of the German Romanian trade. She wanted to freeze the commercial volume on the state of 1937. Nevertheless, the German influence on the Romanian foreign trade had already become so big at this time that the Romanian government could not prevail against the German interests. Thus the German negotiations leader Helmut Wohlthat could inform, finally, his boss Göring that "after long and difficult negotiations" a new commercial extent could be fixed which lay around one third about that of the year before. The German government reacted to the uprising attempts of the southeast-European states with an increase of the prices and another lowering of the customs rates for agricultural products. Meanwhile the governments of Great Britain and France made no important efforts to raise her imports from Southeast Europe substantially. They also refrained from pushing the German empire to a return to the multilateral commercial system. In Romania the chemical trust IG Farben and the benzol association started since middle of the 1930s together with the Dresdner Bank the capital fight for the oil springs, "one of the most important Desiderata of the general staff" (Sohn-Rethel 1992: 105). While still in 1934 only 16% of the whole German oil imports came from Romania, this portion rose on the basis of the clearing agreement in 1935 on 37%. The bureau for economic construction of the German government presented at the beginning of August, 1938 an installation about the war mobilization needs and the necessary basis on the mineral oil area. In it the meaning of vital importance of the southeast-European economic area for a leading a war was stressed. The authors wrote: "The only way for the immediate cover of the mobilization gaps in the time in 1938/39 which permits at the same time an essential freedom of movement in production amounts and production qualities is in case of mobilization: Keep open the southeast-European economic area for Germany under claim of about 50% Romanian to other countries delivered whole mineral oil-exportation profit for Germany." (RWA-Aufzeichnung: Mobilization need and supply situation on the mineral oil area, August 8th 1938, zit. n. Kube, 1986: 263f) After the Munich agreement the kings of Romania and Bulgaria and the Yugoslav head of government travelled to London. They pointed out there to the fact that her states are strangled by the German empire economically, and asked the British government for support for the freeing from these chains. Nevertheless, the government in London was not ready to guarantee a purchase of southeast-European products in a magnitude comparable to the German imports. Meanwhile the French foreign minister George Bonnet ordered his government to avoid every movement which can wake the impression of a restriction of the German commercial activities in Southeast Europe. After of the Romanian king Carol II had been compensated in London and Paris with delaying statements, he immediately got in touch with the German government, because he saw yet no more alternative to a firm connection of Romania with the German empire. At the end of November, 1938 he met in Leipzig Hermann Göring, who pronounced the wish for an intensification of the German Romanian trade. In this trade "Romanian oil deliveries of the biggest extent" and the "development of Romanian ore deposits" would be very important. Carol volunteered basically to the fulfilment of the German demands In return for this he demanded the ending of the German support for the fascistic group iron guard(1) and reinforced war material deliveries. Latter to fulfil was not difficult for the German

government, because Romania was planned as a southeast-European outside post during the war against the Soviet Union. At the beginning of February, 1939 Göring's most important special emissary in south European economic questions, Helmut Wohlthat, travelled to contract negotiations to Bucharest. The Romanian government refused to accept first the central point of a bilateral agreement for the German government called "industrial cooperation in a mixed industrial committee", because she feared correctly, the German empire would deny Romania "the selfdetermination in his industrialisation" (Report Wohlthat's to Göring about his negotiations in Bucharest, 10. - 3/23/1939, 3/27/1939). Only to massive German pressures and under the impression of the German intervention in Czechoslovakia the Romanian government agreed to the signing of a comprehensive economic agreement. The German Romanian economic contract signed on the 23rd of March, 1939 became the model of a lasting integration of Southeast Europe in the German great economic area. On the basis of the contract the whole Romanian economy should be transformed and fitted in the long term into the German area. Romania had to deliver raw materials and agricultural products and to renounce the development of a worth mentioning own finished goods industry. The contract meant the largest constitutional conversion till then of the German supplement economy concept propagated for a long time. The contract fixed for a period of five years planned to expand the German portion in the Romanian foreign trade to 45 per cent. For it the Romanian agrarian and raw material production should be aimed on the inquiry of the German economy. This implied a forced output and processing of oil, manganese, copper, bauxite, chrome ore and other raw materials. The contract included among other things these points: 1. Extension and steering of Rumanian agrarian production with look at a reinforced cultivation of feeds, oil fruits and fibre plants, 2. Intensification of the Romanian wooden and forest industry 3 a forced development of the Romanian mineral resources by common German Romanian societies, 4. Realisation of a generous oil programme, also by a German Romanian society, 5. German participation in Romanian banks, 6. Removal of the Romanian traffic network and the traffic system, not least for the purpose of a quick and free from problems evacuation of the goods destined for the German empire, 7. Equipment of the Romanian armed forces with German weapons in cashless exchange to Romanian oil. In agricultural products 700,000 t of wheat, 200,000 t of maize, 300,000 t of animal feed and 200,000 t of living and killed pigs should be delivered only in 1939 from Romania to the German empire. A special agreement signed on the 20th of July, 1939 also for the duration of five years implies the Romanian assurance to export to least 75 per cent of the annual Romanian whole grain exportation in the German empire. For 1939/40 a contingent of at least 1.5 million t of grain was assured. German offices determined the choice of the grain. Especially important for the German wartime economy was the Romanian obligation contained in the contract from March, 1939 to increase the oil export in the German empire of from 20 to 25 per cent of the whole volume of the clearing agreement. The contract intended not least the equipment of free trade zones for German production enterprises and transportation companies in Romania. In these zones should be established industrial enterprises and trading ventures as well as storehouses and places of transshipment should be established for the German shipment. In the free trade zones exemption from duty should be guaranteed for the production, trade and the processing of goods. To guarantee the

binding to the shipment, the foreign trade zones were installed in the Danube and Black Sea harbours because German companies hoped there to disclose new outlets in the Middle East. The third article of the contract obliged the Romanian government to remove or to change laws which were against a German capital expansion to Romania. This was above all the case in the areas of Oil industry and mining. A Romanian law from the 1920s complicated the development and exploitation of new oil springs and raw materials by foreign capital. Immediately after completion of the contract expert's teams were sent to Romania for the technical development of the agrarian, forest and fish economy and the raw material exploitation. Before the background of the steep rising trade with grain started from April, 1939 to October, 1943 a total of fifteen German Romanian trade companies which dealt exclusively with the export of grain in the German empire. In the same period eight other German Romanian enterprises were founded which organized the buying and the processing of fruit, vegetables and oilseeds. These new establishments and the controlled trade with agricultural products were only possible by the regulations of the economic contract which admitted direct capital exports to Romania. On the basis of the contract it came furthermore to the foundation of three German Romanian enterprises which should force the cultivation fibres for textiles. German economic planners noticed contented that the German Romanian agreement exceeds wide all economic contracts which have been concluded up to now between independent states, because it contains a coordination of big parts of the good production and the traffic. "The special and in the modern economic history absolutely new moment of the contract" lies in the "adjustment of nearly all production powers of one country to production power of another country." The binding and restructuring of the Romanian economy only through a contract and without direct military occupation of the country was taken up by the German professional world with big interest. The German government hoped for a signal effect over Romania. Negotiations leader Helmut Wohlthat noticed in addition: "All southeast-European countries should see who holds the true supremacy supported with economic facts on the shores of the Danube river; Germany by modern contract forms or England and France with old claims and propaganda." (Report from Wohlthats, March 27th 1939) By means of his main weapon of the 1930s, the bilateral preference and clearing contracts the German empire had for the first time won a dominating position before the beginning of the Second World War in Yugoslavia, Romania and Bulgaria. The nearly monopoly-like and without foreign currency realized import of the raw materials and agrarian products of these states formed an essential component of the German war preparation. The export widely uncovered by missing German deliveries to Yugoslavia, Bulgaria and Romania degraded the three southeast-European Danube states to involuntary credit lenders for the German wartime economy. Already in 1936 passed one fifth of the whole freezed debts of the German empire with the five southeast-European states Bulgaria, Romania, Yugoslavia, Hungary and Greece. The 'supplement space' Southeast Europe should become as safe raw material and food reservoir for the German economy the base of the German world war for 'living space'. (1) The iron guard was formed as a result of the worldwide economic crisis in the context of a radicalization of the Romanian right. With German support she developed in spite of multiple bans in the 1930s to a paramilitary mass organisation. In the end of the 1930s

she became an important domestic strength and was involved in several putsch attempts and in pogroms against the Jewish population.

Dr. Albrecht Ritschl

Cauze ale euroscepticismului – Datoria istorică a Germaniei față de România

Doamnelor și domnilor,

Este cu adevărat important să discutăm între noi despre această problemă într-o manieră calmă și civilizată, încercând nu doar să descoperim adevărul, pentru că adevărurile istorice nu sunt puse sub semnul întrebării. Permiteți-mi să vă vorbesc într-un mod care nu se bazează pe aruncarea de acuzații. În primul rând, pentru că acest lucru nu ne ajută în nici un fel și, în al doilea rând, pentru că nu va genera rezultate pozitive.

Vorbind despre actuala criză, primul lucru pe care trebuie să-l reținem este probabil acela că nu există o soluție unică la această criză, nu există un tratament ușor sau o modalitate mai facilă de a ieși din această criză și, bineînțeles, nu există nici o soluție fără sacrificii. Nu este ușor să descoperim un remediu pentru această criză, nu există nici o soluție care să nu aibă efecte secundare și care să poată fi aplicată în doze destul de mari pentru o perioadă mai lungă de timp. Și, cel mai important lucru în astfel de crize, mi se pare greu de găsit cineva care este complet lipsit de responsabilitate sau de vină. Statele și clasele lor politice au luat credite, au luat împrumuturi, multe dintre ele în mari cantități și, dacă se poate spune, nu toți banii au fost investiți foarte înțelept. Acum suntem martorii consecințelor conduitei și comportamentului elitelor politice din țările debitoare, care s-a născut chiar din această conduită iresponsabilă.

Pe de altă parte, statele și băncile din alte părți ale Europei au fost creditate, multe dintre ele cu sume importante și, dacă se poate spune, de multe ori banii nu au fost atât de înțelept investiți de către creditorii iar conduita lor nu a fost întotdeauna foarte responsabilă. De fapt, chiar creditorii au acționat deseori în mod iresponsabil, dacă nu chiar mai mult, închizând ochii față de acumularea problemelor din țările debitoare pe care nu doar experții le vedeau și ar fi trebuit să le vadă. Așadar, acest fapt arată că dacă dorim să găsim cauzele actualei crize în cadrul politicilor și a identificării celor care au dat și celor care au luat și celor care au acționat iresponsabil, aceasta este o problemă de versiuni contradictorii. De aceea, ar trebui să ne abținem să aruncăm piatra și, în schimb, să discutăm între noi.

Astăzi nu vă voi vorbi în calitate de avocat, pentru că nu sunt de profesie avocat. Vă vorbesc în calitate de economist și istoric al economiei, dar mai degrabă în calitate de reprezentant al mediului academic, ceea ce înseamnă că sarcina mea nu este de a vă prezenta opiniile mele politice, ci de a încerca să vă ofer o analiză cu fapte, cauze și consecințe. Iar apoi, după toate aceste fraze de tip „dacă...atunci”, veți fi în poziția de a trage propriile dumneavoastră concluzii și chiar de a vă menține opiniile.

Nu mă interesează atât de mult aspectele juridice ale acestei crize pentru că nu sunt avocat și nu pot emite judecăți asupra acestor lucruri, dar trebuie să recunosc că, personal, nu cred că problemele juridice joacă rolul cel mai important, întrucât aceasta este în cea mai mare parte o problemă politică și economică. Iar consecințele economice ale acestei crize sunt atât de importante încât aș putea anticipa că aspectele juridice vor avea un rol minor în rezolvarea crizei. Există uneori crize economice care sunt atât de serioase încât aspectele juridice sunt de fapt neglijabile.

Preocuparea și atenția mea în privința crizei a fost stârnită de articole de presă din tabloidele germane, „presa bulevardieră”. Atunci când iau în vizor cetățenii din Europa de Sud, reapar tot felul de prejudecăți pe care le-am auzit ultima oară în copilăria mea de la oameni bătrâni care din fericire nu au mai supraviețuit mult timp. Astfel, este considerat un lucru normal că europenii din sud sunt considerați leneși, dezorganizați, neonorabili și că cel mai bun lucru pentru Europa, pentru Germania, ar fi ca ei să părăsească zona Euro, dacă nu chiar și Europa. Consider acest mod de abordare insultător și cred că este și surprinzător. Acesta este modul în care m-am interesat despre problemă și motivul pentru care găsesc că este o abordare insultătoare și surprinzătoare este că, dacă ne uităm înapoi în istorie, Germania nu a fost întotdeauna, ba chiar deloc, țara bogată ci un portofel imens și un cont bancar mare care să poată și să vrea să ofere multe împrumuturi. Din contră, în cursul secolului XX, sau cel puțin în prima sa jumătate, Germania a fost probabil cel mai mare datornic iar la mijlocul secolului chiar a beneficiat de cea mai mare ștergere a datoriei a secolului XX, care a fost probabil unul dintre motivele revenirii rapide a economiei sale, sau cel puțin a revenirii economiei Germaniei de Vest, după al Doilea Război Mondial. Așadar, oricine din germania care crede că suntem în poziția de a arăta cu degetul spre alții sau de a arunca cu pietre în ceilalți ar trebui să știe că, de fapt, noi în Germania suntem ultimii în drept să facem așa ceva din punct de vedere istoric. Colegii mei de la acest prezidiu au oferit deja o bună vedere de ansamblu și multe detalii interesante.

Acum, după cum ați observat deja, toate acestea sunt legate de războaiele mondiale. După Primul Război Mondial, Germania a trebuit să plătească reparații și acest lucru era firește mai puțin popular în rândul germanilor, astfel că s-a încercat orice variantă pentru a nu se plăti. Sau să se modifice sau să fie ajustate costurile reparațiilor externe, din afara Germaniei. A existat, mai întâi, o hiperinflație în perioada 1920-1923, care poate fi clasificată în linii mari drept un atac financiar sinucigaș împotriva creditorilor pentru reparații. Detaliile nu sunt foarte importante. În principiu, ceea ce s-a întâmplat a fost că, prin distrugerea sistemelor monetar și fiscal, Germania a fost capabilă să evite plata reparațiilor pentru o perioadă și să distrugă resursele externe care investeau în viitorul Germaniei.

Apoi, etapa următoare a fost a doua jumătate a anilor '20, Planul Dawes, o perioadă în care Germania a făcut împrumuturi masive din străinătate în speranța provocării unei crize internaționale și, la declanșarea crizei, să poată elimina reparațiile. Deci idea era în principal, și acest lucru este vizibil în documentele guvernului german ale vremii care au fost deja citate

(acestea sunt într-adevăr surse foarte interesante, pentru că sursele interne germane din acea vreme folosesc un limbaj foarte direct, foarte explicit, nu încearcă să fie diplomatice sau să ascundă intențiile reale), „haideți să luăm ostatici bancherii din New York în chestiunea reparațiilor. Iar când va veni vremea unei mari crize financiare, atunci vom vedea cum vor rezolva bancherii și creditorii pentru reparații problemele între ei și la urmă vom râde”. Acest plan a funcționat într-o anumită măsură, mai ales la începutul anilor '30. Au existat efecte secundare pe care acum le numim „pierderi colaterale”, care au constituit o agravare a Marii Crize Economice care a cuprins întreaga lume în 1929 și care a fost probabil în profunzime creată chiar de manevrele Germaniei. În timpul crizei, Germania s-a declarat insolventă în 1931, președintele american Hoover a proclamat o vacanță a datoriei inter-guvernamentale și, într-adevăr, reparațiile au fost mai întâi amânate iar apoi complet șterse în 1932.

Acum, problema datoriei Germaniei nu a fost doar o problemă a reparațiilor în acea vreme, pentru că în anii '20 Germania a împrumutat masiv de la băncile internaționale, astfel că datoria Germaniei din anii '30 era compusă în mod egal din reparații și datorii comerciale. Cum reparațiile au fost anulate, Germania a reușit ștergerea datoriei sale comerciale în câteva etape. Ștergerea datoriei a fost completă, din punct de vedere legal, în 1933, și economic în 1934, începând cu un nou plan care a fost deja menționat. Multe dintre manevrele deja pomenite anterior, plăți bilaterale și conturi de cliring, încercările de a devia comerțul internațional către țările mai slabe care nu erau în poziția de a pedepsi Germania pentru neplata datoriilor, toate aceste manevre care includeau România, ca furnizor vital de resurse strategice pentru economia Germaniei, trebuie văzute de asemenea în contextul ștergerii datoriei Germaniei din 1933. Celălalt context, care implica pregătirea economică a Germaniei pentru război era evident, într-un fel. Ceea ce înseamnă că în anii '30 Germania avea o criză a datoriei externe de proporții latino-americane și reacționa față de ea într-o manieră latino-americană, prin controlul capitalului, controlul cursului de schimb, politici de altercație, dezvoltarea industriei pentru substituirea importurilor, toate aceste lucruri pe care le poți găsi în cartea neagră a politicilor de comerț internațional și pe care le utilizezi dacă vrei să eviți plata datoriei tale externe. Germania a nu a scăpat, însă, de întreaga datorie, ci de o mare parte a acesteia.

De obicei, o țară în faliment nu este în poziția de a obține noi credite. Nu a fost și cazul Germaniei în anii '30. Motivul foarte simplu a fost amenințarea militară în creștere pe care Germania o constituia, în primul rând la adresa țărilor mici din Europa Centrală, de Est și de Sud-Est, inclusiv România, și abia apoi pentru celelalte.

În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, Germania a luat credite într-o măsură foarte mare, în special de la țările ocupate. După cum se observă foarte clar, cu câteva excepții, România este una din cele trei unde, cu câteva excepții, împrumutarea Germaniei într-o țară crește exponențial și devine masivă imediat cum sosesc trupele germane. Nu este surprinzător nici faptul că și alte țări din zonele apropiate trupelor germane au fost înconjurate de acestea și au trebuit să acorde pe scară largă credite Germaniei, doar pentru că amenințarea militară a ocupației germane era perfect credibilă. Modul în care s-a făcut această manevră era în principiu un sistem de conturi de cliring pe termen scurt în cadrul băncii centrale a Germaniei, numită atunci *Reichsbank*. Acest sistem este ușor comparabil în linii mari cu ceea ce este astăzi sistemul de instrumente țintă al Băncii Centrale Europene, un sistem bancar central de conturi de cliring pe termen scurt care sunt deschise acolo pentru a evita utilizarea plăților prin numerar pentru tranzacționarea de credite pe termen scurt între băncile centrale, ceea ce exista deja în anii '30 și a fost extins masiv în 1940. Acesta urma să fie folosit doar

pentru credite pe termen foarte scurt, probabil pentru credite lunare, dar nu a fost folosit. Într-un fel, este ceea ce pune pe gânduri un istoric al economiei despre prezența unei sorți sau karma nefavorabile în relațiile financiare internaționale.

Observăm ceea ce se întreprinde astăzi prin sistemul ECB de instrumente țintă, când un sistem de creditare pe termen scurt este utilizat pentru a furniza credite masive pe termen mediu țărilor debitoare din zona Euro. Ceva foarte similar se făcea în timpul celui de-al Doilea Război Mondial cu excepția faptului că părțile sunt inversate. Asta înseamnă că Germania a abuzat de acest sistem pentru a obține credite de la țările ocupate și neutre aliate în timpul celui de-al Doilea Război Mondial pentru a susține mașina de război germană. Este relativ clar pentru ce erau utilizate aceste credite dar ar trebui să ne asigurăm că toată lumea înțelege acest lucru. Era, practic, o modalitate de a ține evidența pentru livrările din aceste țări către Germania, fără plată. Este ceea ce s-a întâmplat, în esență aceste țări au livrat bunuri mașinii de război germane sau au furnizat servicii, indiferent ce înseamnă acest lucru în condițiile ocupației. Uneori, au fost introduse numere fictive în aceste evidențe, dar nu s-a plătit nimic.

La sfârșitul războiului, conform statisticilor germane oficiale, suma totală a creditelor din aceste conturi era de aproximativ 30 miliarde de mărci imperiale, ceea ce include și 1 miliard din România sau ceva mai mult. Acum, bineînțeles, această sumă nu înseamnă nimic. Astăzi este aproape imposibil să se stabilească un standard acceptabil pentru cât anume reprezintă 30 miliarde de mărci imperiale în prețuri distorsionate. Un mod de a prii acest lucru este să se încerce utilizarea indicilor de prețuri și a ratelor dobânzii; este ceea ce v-a arătat Profesorul Goldman. O altă modalitate de privi același lucru este să se spună: să punem aceste numere în comparație cu mărimea economiilor din acea vreme. Astfel, Produsul Național al Germaniei de atunci, adică valoarea tuturor lucrurilor produse de Germania în 1938, era undeva în jurul a 90-100 miliarde de mărci, ceea ce înseamnă că vorbim de o sumă în jur de 30% din Produsul Intern Brut (PIB) al Germaniei de atunci, doar ca să vă faceți o idee.

Acum, știm că asta nu e tot pentru că datorită faptului că germanii sunt buni contabili, nu foarte creativi dar buni, au și mai multe statistici interne pentru că doreau să știe ce se făcea de fapt în spatele acestor numere dacă sunt calculate la un curs valutar și cu prețuri ceva mai puțin manipulate. Am auzit deja anterior că Germania se afla în poziția de a dicta rate de schimb ciudate și, bineînțeles, în poziția de a dicta prețurile, în special în țările ocupate. Dacă trebuia să livrezi minereu de fier, mașini sau chiar arme germanilor, nu ți-ai fi dorit să ai o discuție în contradictoriu cu un ofițer militar german, care în principal rechiziționa bunurile de la tine și doar trecea o sumă monetară în conturile lui. Poziția de negociere nu era probabil deloc confortabilă. Așadar, germanii au făcut chiar ei aceste calcule și au ajuns la o sumă care era de fapt de trei ori mai mare decât suma care se regăsește în statisticile oficiale. Statisticile germane din 1944 spuneau că poate ceea ce a plecat cu adevărat din aceste țări prin acest sistem se apropie de fapt de 90 miliarde de mărci. Acum, asta este interesant pentru că vorbim de o sumă care reprezintă 90% din PIB-ul Germaniei din 1938; este foarte mult. Pentru a vă face o idee, dacă cifrele mele sunt exacte, atunci PIB-ul Germaniei se apropie de 2,5 trilioane de euro, deci datoria Germaniei de atunci ar fi 90% din suma respectivă.

Așadar, principala întrebare este: ce s-a întâmplat cu aceste credite și de ce? Au fost ele plătite și, dacă nu, de ce? Germania a primit protecție față de creditorii săi prin acordul privind datoria de război încheiat la Londra în 1953. Vechea datorie, cea dinaintea de 1953, a

fost „reprogramată”, așa cum se spune în termeni financiari eufemistici, a fost „tunsă”, cum am spune azi, astfel că reducerea acestei datorii a fost de aproape 50%, iar Germania a beneficiat de un program de plăți foarte confortabil pentru datoria de dinainte de 1933. Ceea ce s-a întâmplat cu datoria de după 1933 este că cea mai mare parte a ei era datorie de război și aceasta a fost exceptată, conform acordului respectiv. Cum a fost exceptată? A fost comasată cu reparațiile de război iar articolul 5 al acordului de la Londra din 1953 prevedea că aceste credite vor fi gestionate în cadrul unei viitoare conferințe privind reparațiile care urma să aibă loc după o viitoare reunificare a Germaniei.

Întrebarea următoare este, bineînțeles, de ce a fost încheiată această înțelegere? Din punct de vedere german, aceasta a fost într-un tot o „înțelegere de aur”, pentru că Germania postbelică a beneficiat de o ștergere a datoriei la o scară la care Grecia nu poate nici visa astăzi. Se pare că nu este vorba despre singura datorie care a fost ștearsă. Germania avea o datorie internă de război, o parte în băncile sale, o altă parte în cadrul instituțiilor sale și o parte la creditori și investitori privați. Această datorie a fost ștearsă pe plan intern, prin intermediul reformei monetare din 1948, care a redus toate conturile nominale cu 85%. Doar această proporție reprezintă o datorie de nivelul a 360 miliarde mărci imperiale, ceea ce este echivalentul a de trei ori PIB-ul Germaniei din 1938, și încă 90 de miliarde, de patru ori peste același PIB. Aceasta este datoria care i-a fost ștearsă Germaniei în perioada 1948-1953.

Dacă îi întrebi pe germani despre acest lucru sau dacă citești vechea istoriografie germană despre motivația acestei măsuri, atunci primești o poveste care este legată de inteligența echipei germane de negociatori din 1953. Mi se pare un fel de perspectivă wagneriană asupra acestui tip de geniu german care intră într-o cameră de negociere la Londra și reușește cumva să îi bage sub masă pe toți acești bancheri internaționali. Oare este o versiune credibilă a celor întâmplate? Probabil că nu. Trebuie să avem în vedere interese politice mai largi care au stat în spatele acestei ștergeri politice de datorii. Și acestea au avut prea puțin de-a face cu inteligența echipei germane de negociatori, deși s-a asigurat includerea celor mai buni oameni în acest scop, iar printre ei s-a numărat și fostul șef al Deutsche Bank.

Interesele politice trebuie căutate de partea puterilor aliate, în special în rândul americanilor. Din documentele interne americane se poate observa că, încă din 1941, înainte ca America să fie implicată în al Doilea Război Mondial, „dacă ne vom afla din nou într-un război împotriva Germaniei trebuie să ne asigurăm că vom termina treaba pe care am lăsat-o neterminată în 1918”. Autocritica americanilor viza următorul aspect: „am greșit când am părăsit câmpul de luptă prea devreme. Ar fi trebuit să pătrundem în Germania, ar fi trebuit să invadăm teritoriul, să distrugem tot, chiar dacă asta ar fi costat încă 1-2 milioane de vieți”, un calcul foarte brutal, bineînțeles, dar atunci ar fi fost clar că nu există nici o bază pentru revanșismul militar. Ideea era că „dacă noi, pentru orice motiv, va trebui să ne întoarcem în Germania și să luptăm din nou cu ei, de data aceasta trebuie să ne asigurăm că ne-am făcut treaba până la capăt”. Aceasta este istoria timpurie a ceea ce a ajuns să fie cunoscut drept Conferința de la Casablanca, care practic a gravat în oțel insistența asupra capitulării necondiționate a germanilor și a ocupației militare complete.

Acum, a existat desigur și o consecință a acestui mod de gândire, care spunea că „imediat cum ajungem în Germania și ocupăm teritoriul cu forțe militare, nu mai există nici un motiv pentru aplicarea de măsuri economice punitive, pentru că ne vom afla acolo cu armata și vom controla situația, iar atunci nu va mai fi nevoie să pedepsim Germania printr-o politică economică care nu a funcționat după Primul Război Mondial. Americanii erau foarte

îngrijorați că va trebui să susțină din punct de vedere financiar Europa așa cum o făcuseră după Primul Război Mondial, ceea ce însemna că erau interesați de o politică care ar fi dus la o refacere economică auto-susținută în Europa. Acum, acesta nu era, bineînțeles, singurul mod de a gândi al administrației americane, existau două școli de gândire. Cealaltă era reprezentată de Morgenthau și grupul său, a căror idei erau mai apropiate de cea de după 1918, dar acest grup nu era predominant.

Așadar, perspectiva americană era clară, ei urmau să ofere Germaniei o înțelegere foarte bună în ce privește datoriile, ceea ce va însemna că va exista o refacere auto-susținută în Europa, că nu or trebui să plătească pentru asta și că americanii vor deține frâiele politice ale Europei, asigurându-se că mașina industriei de război a Germaniei poate fi reconvertită și utilizată ca bază de export pentru a furniza bunuri în scopul reconstrucției Europei. Și chiar asta s-a întâmplat. Germania a primit protecție în fața creditorilor, a fost reintegrată sau readmisă în sânul civilizației ca democrație, dar și readmisă cu condiția că Germania va desfășura o politică fiscală și monetară foarte conservatoare, asigurându-se că deficitul nu vor mai reapărea. De ce toate acestea? Pentru că Germania trebuia, în loc să plătească reparații, să devină o națiune exportatoare și să ofere surplusurile de exporturi pentru economiile Europei, pentru a oferi resursele destinate reconstrucției economice.

Câteodată, astfel de schimbări de regim au o existență de sine stătătoare și observăm că în cazul german avem aceste surplusuri la export pentru restul Europei, timp de 60 de ani. Dacă eu îți furnizez mai mult decât îmi furnizezi tu timp de 60 de ani, ceea ce se întâmplă este, bineînțeles, că te afunzi în tot mai multe datorii. Este, într-un fel, ceea ce vedem în cadrul crizei datoriilor din Europa și această tendință s-a intensificat odată cu introducerea monedei Euro. În mod concret, Europa a acumulat aceste datorii masive către Germania, ceea ce nu reprezintă decât o reflectare a surplusurilor de exporturi germane. Acum, asta mă conduce la întrebarea, pentru a încheia, privind care ar putea fi posibilele ieșiri din criză. Pentru că, dacă plasăm aceasta într-un context istoric al celor 60 de ani de surplusuri la export și de datorii care s-au acumulat în acești 60 de ani, înțelegem imediat că nu este vorba despre o criză a creditului pe termen scurt, înțelegem că datoriile pe care europenii le-au acumulat au fost în principal reflectarea deciziei americane de a transforma Germania nu într-un stat care plătește reparații, pentru că un astfel de scenariu nu ar fi funcționat, ci să facă același lucru cu același efect, doar că într-o manieră comercială.

Ceea ce observăm astăzi este că bogăția externă a Germaniei acumulată în cei 60 de ani din surplusuri la export este în pericol. S-au întâmplat două lucruri: mai întâi, băncile au oprit creditarea către sudul Europei, doar pentru că nivelul datoriei a devenit atât de ridicat în acest proces încât existau motive temeinice de îndoială privind solvabilitatea europenilor doar în privința ratelor dobânzii, nu mai vorbim de plata integrală. Dacă eu te îndatorez, la un moment dat ajungi în camera datornicilor. A doua consecință a acestei măsuri, a faptului că creditorii devin reticenți, europenii din sud au început să aibă dificultăți în a plăti, iar exporturile germane către Europa de Sud au căzut, ele sunt cu mult mai mici decât înainte. Cum ieșim din acest impas?

Este o criză pe termen lung pentru că ceea ce s-a distrus acum este practic nu încrederea, angajamentul europeanului pentru moneda Euro; ceea ce s-a distrus este un mecanism de transmisie de 60 de ani care a susținut integrarea Germaniei în Europa, un sistem cu transferuri mai mult sau mai puțin eficiente din resursele Germaniei către Europa. Trăim într-o uniune de transferuri deja de 60 de ani. Doar că așa numita „iluzie comercială” a acestei

uniuni de transferuri, care susține că este vorba despre o datorie comercială care va fi plătită vreodată, s-a risipit acum. Ceea ce vom vedea este o reducere, într-un fel sau altul, a datoriei Germaniei, fie prin solicitarea de reparații, deși mă îndoiesc că acestea vor avea succes pentru că vor distruge Europa din punct de vedere politic, sau printr-un fel de reducere negociată a datoriei.

Atunci când am început să aduc la cunoștința publicului din Germania ideile mele, acum doi ani, că va fi nevoie de o ștergere a datoriei pe scară largă, atunci oamenii pur și simplu râdeau de mine. Am intrat acum în prima fază a ștergerii datoriei în privința Greciei, am văzut un mod problematic de a face același lucru în Cipru și sunt destul de sigur că vom mai vedea și alte lucruri. Dificultatea cu care ne confruntăm este că avem de fapt două probleme: una privește modul în care vom ieși din acest munte de datorii sau din această capcană a datoriei, iar a doua întrebare se referă la modul în care putem reorganiza transferul de resurse în monedă Euro între Germania și restul Europei într-un mod diferit care să nu fie doar o încercare de întoarcere la sistemul de dinainte de 2008. Mi-e teamă că acest sistem a murit și că ceea ce vedem astăzi este sfârșitul ordinii politice și economice postbelice din Europa, dar nimeni nu pare a avea un răspuns adecvat la ceea ce urmează.

VERSIUNEA ENGLEZĂ A TEXTULUI DE MAI SUS

Causes of Euro-Scepticism - Is there a German debt towards Romania?

Ladies and gentlemen,

It is really important to talk to each other about this in a calm and civilized manner, trying not just to find the truth, because historical truths are not in doubt. Let me try to talk in a way which is not consisting of trading accusations. First of all, because this does not help us in any way and second of all, because it is not going to generate positive results.

Talking about the current crisis, the first thing to keep in mind is probably that there no single comfort for this crisis, there is no easy medication or an easy way to get out of this crisis

and certainly not a pain-free one. It is not easy to find a pain-killer for this crisis, there is no pain-killer that has no side-effects and that can be taken in high enough doses over a longer period of time. And, most important in this crisis, I find it hard to find anybody who is entirely free of responsibility or guilt. States and their political classes in Europe have taken in credits they have taken in loans, lots of them in high volumes, and, if I may say so, not all the money has been invested very wisely. We are seeing now the consequences of the conduct and behaviour of the political elites in the debtor countries which has been born on irresponsible conduct.

On the other hand, states and banks on other parts of Europe have been given credits, lots of them in large amounts and, if I may say so, lots of times the money was not so wisely invested on the part of the creditors and not always was their behaviour very responsible. Actually, the creditors themselves often enough acted irresponsibly, if not more, by turning a blind eye to the accumulation of problems in the debtor countries that not only experts could see and should have seen. So, this already shows that if you want to look at the causes of the present crisis in terms of its politics and in terms of who gave and who took and who acted responsibly it is a matter of conflicting stories. So, we should refrain from throwing stones and, instead of it, talk to each other.

Today, I am not going to talk to you as a lawyer because I am not a lawyer. I talk to you as an economist and economic historian but most of all as an academic, which means my task is not to relate my political opinions to you but to try to provide an analysis with facts, causes and consequences. And, then, after all these “if...then” statements, then you will be in a position to draw your own conclusions and hold out your opinions even further.

I care not so much about the legal aspects of this crisis because I am not a lawyer and I have no judgement of my own on this but I also must admit I personally think that legal aspects of this problem do not take the centre stage, as this is largely a political and economic problem. And the economic consequences of this crisis are so great that I predict legal aspects will take the back seat in resolving this crisis. There are sometimes economic crises that are so grave that legal aspects are really ignored.

My own concern about the crisis and my own attention about the crisis was sparked by press articles in the German tabloids, the “boulevard press”. Whether they were ranting about South Europeans all kinds of prejudices came back to the fore that I have last heard in my childhood from old people who fortunately didn’t survive very long. So, it was the usual thing that the Southern Europeans were seen as lazy, as disorganised, as dishonourable and that the best thing for Europe, for Germany, would be to get out of the Euro if not out of Europe. I find this offensive and I find it surprising. This is basically how I got into this and the reason why I find

it surprising and offensive is that, if we go back into history, Germany was not always, by no means, the rich country with a big wallet and a big bank account that was able or willing to give out lots of credits. On the contrary, in the 20th century, or at least half of the 20th century, Germany was probably the largest debtor and indeed at mid-century received the largest debt forgiveness of the 20th century, which was probably one of the reasons for the fast recovery of at least the West German economy from World War II. So, whoever in Germany thinks that we are in a position to finger point others or throw stones at others should now that actually we in Germany, we sit in last row when it comes to history. My colleagues, here on the podium, have already provided quite a good overview and lots of interesting details.

Now, as you have already noticed, all these have to do with world wars. After World War I, Germany had to pay reparations and quite naturally that was less popular among Germans, so everything was tried in order not to pay. Or, to shift the costs or adjust the cost of reparations abroad, outside of Germany. There was first a hyperinflation from 1920 to 1923 which in broad terms can be classified as the financial suicide attack on the reparation creditors. The details are not very important. Basically, what was going on here was that, by destroying Germany's monetary and fiscal systems, Germany was able to avoid paying reparations during some period and to destroy resources abroad that have been investing in Germany's future.

After that, the next phase was the second half of the 1920s, the Dawes Plan during which period Germany was very heavily borrowing abroad, basically borrowing up to the neck in the hope of provoking an international financial crisis and, in the wake of this financial crisis, of being able to shed off reparations. So, the idea was essentially, and you see this in German government documents of the time that have already been cited before (these are indeed interesting sources, as German internal sources at the time provide very blunt, very explicit language, no attempt to be diplomatic, no attempt to hide those intentions), "let's take the New York bankers hostage to the reparations problem. And when the time for a big financial crisis comes then we will see how the bankers and our reparations creditors have it out among each other and we will end up laughing". This worked to some extent and indeed it worked in the early 1930s. There were some side-effects that we now call "collateral damage", which was further aggravation of the Great Depression which arrived to the world in 1929 and which was probably deep and precisely caused by Germany's manoeuvring. In the crisis, Germany declared itself insolvent in 1931, a debt holiday on reparations, on the inter-governmental debt, was proclaimed by the American president Hoover and indeed reparations were first stalled and then entirely forgiven in 1932.

Now, Germany's debt problem was not only a reparations problem at that time because Germany in the 1920s had borrowed massively from international banks, so that Germany's debt in the 1930s consisted of equal parts of reparations and of commercial debt. As reparations were forgiven, Germany defaulted on its commercial debt in several stages. The default was complete,

legally, in 1933 and, economically, in 1934, beginning with a new plan that has already been mentioned. Many of the manoeuvres that were mentioned to you before, bilateral payments and clearing accounts, the attempts to divert international trade towards weaker countries that were not in a position to punish Germany for the debt default, all these manoeuvres that included Romania, as a vital supplier of strategic resources for the German economy, they are also to be seen in the context of the German debt default in 1933. The other context, which is Germany's economic preparation for the war was evident in a way. Which means that in the 1930s Germany had a foreign debt crisis of Latin American proportions and reacted to it in a Latin American way, with capital controls, foreign exchange control, altercate policies, import substitution industry, all this kind of things that you typically have in the black book of international trade policies and that you do if you want to avoid your international debt. Germany got away with it not entirely but to a large extent.

Usually, a bankrupt country is not in a position to obtain fresh credit. That was different in the case of Germany in the 1930s. The very simple reason being the increasing military threat that Germany constituted, first for the small countries of Eastern, Central and South Eastern Europe, including Romania, and then for others.

During World War II, Germany took credits in very large measure, especially from the occupied countries. You see quite clearly that, with a few exceptions, Romania is one out of three with a few exceptions Germany's borrowing in a given country skyrockets and becomes massive as soon as German troops arrived. You won't find it surprising, but also other countries within the reach of German troops were surrounded by these and had to give credits to Germany massively, simply because the military threat of occupation by Germany was perfectly credible. The way it was done was basically a system of a short term clearing accounts at Germany's central bank, back then the *Reichsbank*. This system is a little bit roughly comparable to what nowadays the target tools system of the European Central Bank is, a central bank system of short term clearing accounts basically there in order to avoid use of cash payments for short-term credit transactions among central banks, that is something which already existed during the 1930s and was massively expanded in 1940. This should have been used only for very short-term overnight or probably month credits and it was not. In a way, that indeed makes the economic historian think about the presence of the false fate or karma in international financial relations.

We see that what is done under the ECB target tools system today, when a short-term credit system is used to provide massive medium-term credits to the debtor countries in the Eurozone system. Something very similar was done in the World War II except with sides reversed. Sides reversed means that the German abused this system in order to get credit from the occupied and the neutral allied countries in World War II to provide support for the German war machinery. What were these credits used for is relatively clear but we should make it sure that everybody understands it. It was basically a way for accounting for deliveries from these

countries to Germany, without payment. That is essentially what happened, these countries delivered goods to the German war machinery or they provided services, whatever that exactly means in the case of occupation. Sometimes fictitious numbers were accredited to these accounts, but there was no payment.

At the end of the war, according to official German statistics, the total outstanding sum of credits on these accounts was about 30 billion marks, which includes about 1 billion from Romania or a little bit more. Now, of course, this sum means nothing. What are exactly 30 billion marks in distorted prices, it is almost impossible to provide a good standard for how much this is today. One way of looking to this is to try price indices and interest rates; this is what Professor Goldman has shown you. Another way of looking at the same thing is to say: let's put these numbers in comparison with the size of the economies by that time. So, Germany's National Product at the time, the value of everything produced in Germany in 1938, was somewhere in the range of 90-100 billion marks, which means we are talking about a sum which is around 30% of Germany's GDP, at the time, just to give you some idea.

Now, we know that this is not all because the Germans being good accountants, not creative but good accountants, had even more internal statistics and that in which they tried to find out what was actually behind these numbers, if one calculates them at slightly less manipulated exchange rates and manipulated prices. We have already heard before that Germany was in a position of dictating strange rates and, of course, in a position to dictate prices, especially in occupied countries. If you had to deliver iron ore, machinery or even weaponry to the Germans, you would not like to enter into controversial discussions with a German army officer, who was essentially requisitioning goods from you and was just putting some monetary sum into his accounts. The bargaining position was probably less than comfortable. So, the Germans did that calculation themselves and arrived at a sum that was actually three times the sum that you find in the official statistics. German statistics of 1944 were saying maybe what really got out of these countries through this system is closer to 90 billion marks. Now, that is interesting because we are talking about a sum which is 90% of Germany's GDP of 1938; that's a lot. Just to give you an idea, if I have my numbers right, then German GDP of 2012 is approaching 2.5 trillion Euros, so Germany's debt at the time would be 90% of that.

So, the big question is: what happened to these credits and why? Have they been paid back and if not why? Germany received protection from her creditors in the London debt agreement of 1953. The old debt, the pre-1953 debt, was "rescheduled", as the financial euphemism says, it "received a haircut", as we nowadays say, so the reduction of this debt was about 50% and Germany received a very comfortable payment schedule for the old pre-1933 debt. What happened to the post-1933 debt was that most of it was World War II debt and it was exempt, according to that agreement. How it was exempt? It was lumped together with

reparations and Article 5 of the London debt agreement of 1953 was saying these credits will be dealt with in a future reparations conference to be held after a future German unification.

Next question is, of course, why this deal? From the German viewpoint, this was absolutely a “golden deal”, because post-war Germany received debt forgiveness at a scale which Greece could now only dream of. It turns out that this is actually not the only debt that was forgiven. Germany had internal war debt, part with its banks, part with its institutions, part with private creditors and private investors. This debt was wiped out internally in the currency reform of 1948, which reduced all nominal account holdings by 85%. This alone is a debt that is somewhere in the range of 360 billion Reich’s marks and now this is three and a half times Germany’s GDP of 1938 plus another 90 billion, four times well beyond Germany’s GDP of 1938. That’s the debt forgiveness that Germany obtained between 1948 and 1953.

If you ask Germans what this is or you read old German historiography on why this, then you typically read a story that has a lot to do with smartness of the German negotiation team in 1953. It sounds to me a little like a Wagnerian perspective on this German genius who walks in a negotiation room in London and is somehow able to pull all these international bankers over the table. Is that a very credible account of the story? Probably not. We need to ask for wider political interests that were behind this political debt forgiveness. And that had little to do with the smartness of the German negotiation team although they made sure they lined up the best people for that, the former head of the Deutsche Bank was there among others.

The political interests need to be sought on the side of the Allied powers, especially the Americans. You see from internal documents of the Americans that already from 1941, before America was pulled into World War II, “if we are to be pulled into a war with Germany again we need to make sure that we finish the job that we left unfinished in 1918”. The self-criticism of the Americans was the following: “we made the mistake of leaving the battlefield too early. We should have gone into Germany, we should have invaded the place, we should have smashed everything, even if it would have cost a million or two more lives, a very brutal calculation, of course, but then it would have been clear there is no basis for military revanchism. The idea was “if we, for some reason, have to go back to Germany and fight this all over again, this time we need to make sure that we’ve done this job completely”. This is like the early history of what later became to be known as the conference of Casablanca, which basically cast into iron the insistence on unconditional surrender by the Germans and on complete military occupation.

Now, there was, of course, a consequence of this way of thinking, which said that “as soon as we are in Germany and occupy the place with our military there is no reason for punitive economic measures anymore, because we are there with our military and we will be running the

show and then it will not be necessary to punish Germany with an economic policy that did not work after World War I. The Americans were extremely worried about having to pay financial support for Europe in the same way they had done after World War I, which meant they were looking for a policy that would lead to a self-sustained economic recovery in Europe. Now, this was, of course, not the only thinking in the American administration, there were two schools of thought. The other one was Morgenthau and his group, whose thinking was closer to post-1918, but these people did not prevail.

So, the American perspective was clear, they would give Germans a very good debt deal that will mean there will be a self-sustained recovery in Europe, they won't have to pay for this and the Americans will be running the political show in Europe, making sure that Germany's industrial war machine can be reconverted and used as an export base to supply goods for the reconstruction of Europe. And this is indeed what happened. Germany received the protection from creditors, Germany was reintegrated or readmitted into civilization as a democracy, but also readmitted on the condition that Germany would carry out very conservative fiscal and monetary policy, making sure there won't be deficits again. Why all these? That Germany should, instead of paying reparations, should become an export nation and provide export surpluses for the economies of Europe, in order to provide resources for the economic reconstruction.

Sometimes, such regime changes have a life of their own and we see in the German case that we have these export surpluses for the rest of Europe for 60 years. If I deliver more to you then you deliver for me for 60 years. What happens is, of course, that I run you into more and more debt. And that is, in a way, what we see in the European debt crisis that has intensified since the advent of the Euro. Essentially, Europe has accumulated these large debts towards Germany which is nothing but a reflection of Germany's export surpluses. Now, that leads me to the question, to conclude, about what possible exits from this crisis could be. Because, if we place it in this historical context, of 60 years of export surpluses and of the debts that have accumulated in those 60 years, we understand immediately that this is not a short-term credit crisis, we understand that the debts that Europeans have accumulated were essentially the reflection of what the American political decision to turn Germany not into someone that would pay reparations, because that wouldn't work, but essentially to do the same thing with the same effect, just commercially.

What we are currently seeing is that Germany's foreign wealth accumulated in those 60 years of export surpluses is endangered. Two things have happened: first, the banks stopped lending to the Southern Europeans, simply because the debt level in this process became so high that there were good reasons to doubt solvency of Europeans to even pay the interest rate, we don't talk about repayment. If I drive you into debt you at some point you sit in the debt chamber. As a second consequence of that, of the fact that normal creditors are flowing, the

Southern Europeans have indeed have gotten into payment difficulties and German exports to Southern Europe have plummeted, they are much lower than before. How do we get out of this?

It is a long term crisis because what has broken now, essentially, is not trust, the commitment of the European for the Euro; what has broken is a 60 year transmission mechanism that sustained Germany's integration in Europe, a system of more or less soundless transfers of German resources to Europe. We have been living in a transfer union already for 60 years. It is just that the, so to speak, "commercial illusion" of this transfer union, claiming that this was commercial debt that will ever be paid back, is now gone. What we will see is a reduction, in one way or another, of Germany's debt, be it through reparation claims, although I find it very unlikely that this would prevail simply because it would destroy Europe politically, or be it through some sort of negotiated debt reduction.

When I started publicizing my idea in Germany two years ago that we would need large scale debt forgiveness, then people were essentially laughing at me. We have now entered the first phase of debt forgiveness towards Greece, we have seen a relatively problematic way of doing the same thing in Cyprus and I am pretty sure that we are going to see other things. The difficulty we are facing is that we have two problems: one is how do we get off this debt mountain or out of this debt trap and a second question is how can we reorganize the transfer of Euro resources between Germany and the rest of Europe in a different way that is not just an attempt to go back to a system of before 2008. I'm afraid this system is dead and what we see is the end of the post-war economic and political order in Europe and nobody seems to have a good answer as to what comes next.

COLABORATORII ACESTUI NUMĂR:

MIHAI BERCA

Profesor universitar doctor, șef de catedră la UASMV București, profesor asociat al mai multor universități europene, laureat al premiilor Academiei Române, Academiei Oamenilor de Știință, Academiei de Științe Agricole.

DANIELA GÎFU

Cunoscuta scriitoare din noua generație, cercetător cu lucrări în domeniul procesării limbajului natural în corelație cu analiza de discurs și Profesor asociat la Universitatea “Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Redactor-șef al revistei „Destine literare”, care apare la Montreal.

ADRIAN SEVERIN

Profesor universitar doctor de drept al comerțului internațional și construcție europeană, europarlamentar, ex-viceprim ministru și ministru al Afacerilor Externe, Raportor special ONU pentru drepturile omului, ex-Președinte al Adunării Parlamentare a OSCE.

Dr. RADU GOLBAN

Doctor în economie, politolog și jurist originar din România, profesor la Universitatea St. Gall din Elveția, visiting profesor la Universitatea de Vest din Timișoara, autor al volumelor: „Holograma Europa. Politica europeană a Germaniei”, „Eurosistemul - o tensiune arhitecturală a convergenței”, „UEM – incontro?”

Prof. dr. ALBRECHT RITSCHL,

Profesor de istorie economică la London School of Economics din Marea Britanie, autor al studiului: „Deutschlands Krise und Konjunktur: Binnenkonjunktur, Auslandsverschuldung und Reparationsproblem zwischen Dawes-Plan und Transfersperre 1924-1934 (The German Business Cycle, 1924-1934: Domestic Activity, Foreign Debt, and Reparations from the Dawes Plan to the Debt Default, in German)”, Berlin: Akademie-Verlag, 2002.

Prof. dr. KLAUS THORNER

Istoric și publicist, lector la Institute of Political Science II, University of Oldenburg, autorul unui studiu despre “Planurile sud-est europene ale Germaniei din 1840 până în 1945”, coauthor la volumele: “The Fall of Yugoslavia”, Hamburg, 1997, “Goldhagen and the German Left”, Berlin, 1997, “Never again war without us. Kosovo and the new German geopolitics”, Hamburg, 1999.

caiet de dezbateri, opinii și considerente referitoare la nevoile României

Nr. 5 / mai 2013

**COLECȚIA PERSONALISTĂ
SUB ÎNGRIJIREA LUI CORNELIU LEU**

*Așteptăm contribuții, intervenții și comentarii în
dezbateră noastră la adresele de mail:
leuc@upcmail.ro, leuc@clicknet.ro, invitând pe
oricine să se asocieze astfel grupului nostru de
reflecție.*